

Tatja Walldén

**HUOLTAJIEN OSALLISTUMINEN
JA VAIKUTTAMINEN
VARHAISKASVATUKSESSA**
Huoltajien näkökulmaa selvittämässä

Opinnäytetyö
Sosionomi (AMK)

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Tatja Walldén	Sosionomi (AMK)	Joulukuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Huoltajien osallistuminen ja vaikuttaminen varhaiskasvatuk- sessa Huoltajien näkökulmaa selvittämässä		69 sivua 9 liitesivua
Toimeksiantaja		
Heinolan kaupunki / Varhaiskasvatuspalvelut		
Ohjaaja		
Mauno Saksio		
Tiivistelmä		
<p>Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö määrittelee lasten huoltajille tarjottavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa. Oman lapsensa tai huollettavansa varhaiskasvatuksen lisäksi huoltajilla tulee varhaiskasvatusta ohjaavien asiakirjojen mukaan olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin laajemminkin. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluja käyttävien lasten huoltajien näkökulmaa aiheeseen.</p>		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mihin ja miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusta ja tutkimusaineisto kerättiin sähköpostikirjeeseen liitetyn Webropol-kyselylomakkeen avulla. Kysely lähetettiin 385:lle varhaiskasvatuksen asiakasperheelle. Vastauksia kyselyyn tuli 100. Aineistoa käsiteltiin tilastollisin menetelmin ja analysoinnissa käytettiin suoria jakaumia ja ristiintaulukointia sekä avoimissa kysymyksissä sisällön analysointia.</p>		
<p>Tulosten perusteella suurin osa huoltajista haluaa vaikuttaa ympäristön turvallisuuteen, osallistua päivähoitossa järjestettäviin tapahtumiin ja pitää keskustelua sekä suullisesti tapahtuvaa tiedon välitystä toimivana ja tärkeänä. Enemmistön mielestä heidän mielipiteensä huomioidaan ja niiden kertomiseen on toimivia mahdollisuuksia. Enemmistö saa omasta mielestään tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi. Huoltajien väliseen yhteistoimintaan osallistumiselle huoltajilla on erilaisia vaihtoehtoja. Osa huoltajista on valmis tarjoamaan myös omaa osaamistaan päivähoiton käyttöön.</p>		
<p>Tutkimus toi esille huoltajien näkökulmaa tutkittavaan aiheeseen. Tutkimuksessa tuotiin huoltajien mielipiteet näkyväksi, jotta ne voidaan huomioida toiminnan kehittämisessä ja niistä voivat hyötyä kaikki huoltajat. Huoltajien näkökulman selvittäminen voi laajentaa huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan yhteistyötä tuomalla esille huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.</p>		
Asiasanat		
varhaiskasvatus, huoltajat, osallistuminen, vaikuttaminen		

Author (authors)	Degree	Time
Tatja Walldén	Bachelor of the Social Services	December 2018
<p>Thesis title</p> <p>The guardians' participation and influencing in early childhood education and care To find out the guardians' point of view</p> <p style="text-align: right;">69 pages 9 pages of appendices</p>		
<p>Commissioned by</p> <p>City of Heinola / Services of the early childhood education and care</p>		
<p>Supervisor</p> <p>Mauno Saksio</p>		
<p>Abstract</p> <p>Legislation which directs early childhood education and care defines the issues that the guardians must be provided the opportunity to participate in and to influence. The objective of this thesis was to find out the guardians think about this in early childhood education and care in the city of Heinola, Finland.</p> <p>The purpose of this thesis was to find out at what points and how the guardians want to participate in and to influence in early childhood education and care. The quantitative method was used as a research method and the research material was collected with a Webropol questionnaire. The questionnaire was sent to 385 guardians and 100 answered it. Statistical methods were used in processing the research material.</p> <p>The result was that guardians want to influence the safety of environment, want to participate in the events in the day care and they also find the discussions important. In the opinion of the majority, their opinion is taken into consideration and they have opportunities to tell them. Guardians think that they can participate and influence sufficiently. They also see different alternatives to the guardians' cooperation and some of them are ready to offer their know-how to the day care. The study brought the guardians' opinions up and attention can be paid to them in developing the operation.</p>		
<p>Keywords</p> <p>early childhood education and care, guardians, participation, influencing</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS.....	8
2.1	Varhaiskasvatuksen määritelmä.....	9
2.2	Varhaiskasvatus käsitteenä.....	11
2.3	Varhaiskasvatuksen historiaa.....	12
3	HUOLTAJAT VARHAISKASVATUKSESSA.....	14
3.1	Huoltajuus käsitteenä.....	14
3.2	Huoltajien asema varhaiskasvatuksessa.....	15
3.3	Osallistumisen ja vaikuttamisen näkökulmia.....	19
3.4	Arjen merkitys osallistumiseen ja vaikuttamiseen.....	21
4	AIHEEN AIKAISEMPI TUTKIMUS.....	23
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
5.1	Tutkimuskysymykset.....	27
5.2	Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä.....	28
5.3	Kohderyhmä.....	29
5.4	Kyselyn laadinta.....	30
5.5	Aineiston keruu.....	34
5.6	Aineiston analysointi.....	35
6	TUTKIMUSTULOKSET JA TULOSTEN ANALYSOINTI.....	37
6.1	Vastaajien taustatiedot.....	37
6.2	Näkökulmia osallistumiseen ja vaikuttamiseen.....	39
6.3	Mielipiteitä yhteydenpidon ja tiedonsaannin toimintatavoista.....	41
6.4	Näkemyksiä vertaisryhmätoiminnasta ja osaamisen hyödyntämisestä.....	45
6.5	Osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia ja esteitä.....	48
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	51
7.1	Tärkeimmät tulokset.....	51
7.2	Toimenpide-ehdotukset toimeksiantajalle.....	54

8	POHDINTA.....	57
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	59
8.2	Uusia tutkimus- ja kehittämisideoita.....	63
	LÄHTEET.....	64

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Infokirje huoltajille

Liite 3. Kutsu tutkimukseen

Liite 4. Kyselylomake

Liite 5. Kiitoskirje huoltajille

1 JOHDANTO

Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Opetushallitus on varhaiskasvatuslain perusteella laatinut valtakunnallisen määräyksen, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, joka ohjaa paikallisten sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista ja varhaiskasvatuksen toteuttamista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8). Varhaiskasvatusta ohjaavissa säädöksissä ja asiakirjoissa määrätään lasten huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä huoltajien asemasta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuslaki (20. § 2. ja 3. mom.) määrittelee huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistamisen ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 nimetään yksityiskohtaisemmin niitä seikkoja, joihin huoltajille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Velvoite huoltajille tarjottavasta osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudesta varhaiskasvatuksessa herätti mielenkiintoni ja valikoitui opinnäytetyöni aiheeksi keskusteltuani siitä ensin työelämäkumppanin kanssa. Varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön määritellessä huoltajien mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa erinäisiin seikkoihin varhaiskasvatuksessa, oli mielestäni aiheellista tarkastella asiaa myös huoltajien näkökulmasta. Mielenkiintoni tässä asiassa kohdistuikin siihen, mikä huoltajien oma näkemys asiasta on. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli pyrkiä selvittämään huoltajien näkemyksiä ja toiveita siitä, miten ja mihin he haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Tutkimuksen avulla oli myös mahdollista saada uutta näkökulmaa siihen, miten huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia voidaan kohdentaa niin, että ne ovat huoltajien näkökulmasta tarpeellisia ja käyttökelpoisia

Opinnäytetyöni tilaajana toimi Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalvelut ja työelämän edustajana va. varhaiskasvatusjohtaja Päivi Salminen. Koska opintoihini sisältyvät entiset lastentarhanopettajan, nykyisin uuden lain myötä varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuteen sisältyvät opinnot ja työskentelen Heinolan varhaiskasvatuspalveluissa, halusin opinnäytetyöstäni olevan hyötyä myös työnantajalleni. Oman kiinnostukseni lisäksi tutkimusaiheen valintaan vaikuttivat aiheen ajankohtaisuus Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 voimaan astumisen myötä sekä

aiheen perusteella mahdollisesti saatavan tiedon merkitys paikalliselle varhaiskasvatukselle.

Varhaiskasvatustalain (24. §) mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus sekä arvioida antamaansa varhaiskasvatusta että osallistua myös ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Heinolan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista on kirjattu arvioitavan ja kehitettävän vuosittain. Toimintaa varhaiskasvatuksessa arvioidaan monin ennalta päätetyin arviointimenetelmin, joihin kuuluvat sekä yksikkökohtaiset itsearviointit että alueelliset ja maakunnalliset kyselyt. (Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.) Opinnäytetyöni oli yksi tapa arvioida ja kehittää toimintaa, sillä huoltajilta saatua tietoa voidaan hyödyntää Heinolan varhaiskasvatuspalvelujen laadun kehittämässä ja parantamisessa.

Toteutin opinnäytetyöni käyttämällä kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, johon sisältyi huoltajille suunnattu sähköpostikysely. Huoltajille suunnatun kyselyn toteuttamisen ajankohta määräytyi suunnitellusti ja tarkoituksella keväälle 2018. Heinolan varhaiskasvatuspalvelut osallistuu maakunnallisen arviointityöryhmän tuottamiin varhaiskasvatuskyselyihin aina parittoman vuoden keväisin (Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 54). Päällekkäisyyksien välttämiseksi kyselyn toteuttaminen parillisena vuotena oli näin ollen tarkoituksenmukaista. Työelämäkumppanin ehdotuksesta kysely suunnattiin kaikille alle esiopetusikäisten lasten huoltajille, rajaten esiopetusikäisten lasten huoltajat kyselyn ulkopuolelle. Esiopetusikäisten lasten huoltajille oli keväällä 2018 suunnattu maakunnallisen arviointityöryhmän tuottama kysely, joten kahteen kyselyyn osallistumista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, vaikka osa esiopetusikäisistä käyttää myös varhaiskasvatuspalveluja.

Heinolan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2017, 53) todetaan toiminnan seuranta ja arviointia suoritettavan muun muassa henkilöstön vuosittaisilla kehittämispäivillä. Henkilöstön kehittämispäivät ajoittuivat kesäajalle 2018, joten ajankohdallisesti opinnäytetyöhöni sisältyvän kyselyn tulokset tulivat varhaiskasvatuksen hyödynnettäväksi kehittämispäivillä seuraavaa toimintakautta 2018–2019 suunniteltaessa.

Opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, huoltajat, osallistuminen ja vaikuttaminen. Varhaiskasvatusta käsittelen pitkälti sen mukaan, miten sitä ohjaavat lait ja määräykset sen määrittelevät. Pyrin myös tarkastelemaan, miten varhaiskasvatuksessa tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet huoltajien asemaan etenkin tutkimuksen aiheen näkökulmasta. Huoltaja -käsitteeseen ja huoltajuuteen perehdyn laajemmin luvussa 3, jossa käsittelen myös osallistumista ja vaikuttamista siitä näkökulmasta, mitä niillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan. Osallistumisen ja vaikuttamisen yhteydessä nousee väistämättä esille osallisuuden käsite, mutta käsitteen monimuotoisuuden vuoksi opinnäytetyössäni tutkittava aihe rajattiin käsittämään osallistumista ja vaikuttamista, osallisuuden laajempaan käsitteeseen jääden taka-alalle.

Vastausprosentit Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden huoltajille suuntaamissa kyselyissä ovat olleet heikkoja - pääsääntöisesti alle 30 % (Salminen 2018c). Opinnäytetyöhöni sisältyvän kyselyn vastausprosentti oli 26 %, mikä oli vastausprosentiksi alhainen, mutta melko odotettu tulos. Kananen (2011, 72–73) valottaa kadon merkitystä kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja toteaa erityisesti posti- ja webbikyselyissä kadon olevan suuren ongelman. Hänen mukaansa 20–30 %:n vastausprosentit eivät anna tilastotieteen kannalta riittävän luotettavaa tietoa tutkimusongelmasta. Mahdollisuus halutesaan osallistua tutkimukseen ja olla vaikuttamassa paikalliseen varhaiskasvatukseen haluttiin kuitenkin tarjota kaikille alle esiopetusikäisten lasten huoltajille. Mahdollisesta alhaisesta vastausprosentista huolimatta tutkimustulosten vaikutus toiminnan kehittämiseen katsottiin hyödyttävän kaikkia huoltajia, riippumatta siitä, osallistuiko kyselyyn vai ei.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on monia tehtäviä sisältävä yhteiskunnallinen palvelu. Varhaiskasvatusta ohjaavat monet lait ja asetukset ja soveltuvin osin siihen sovelletaan ja sen järjestämisessä on huomioitava myös muita säännöksiä ja kansainvälisiä sopimuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14). Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on tapahtunut lähivuosina monenlaisia muutoksia. Muutokset ovat olleet sekä rakenteellisia että poliittisia. Näkyvinä muutoksina esimerkiksi varhaiskasvatuksen siirtyminen vuonna 2013 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alle sekä varhaiskasvatustlain uudistus

vuonna 2015. (Koivula ym. 2017, 9–10.) Varhaiskasvatustalain uudistaminen on jatkunut edelleen. Uusi varhaiskasvatustalaki (540/2018) on tullut voimaan 1.9.2018, kumoten sekä aiemman varhaiskasvatustalain (36/1973) että päivähoitoasetuksen (239/1973). Merkittävempien uudistusten mainitaan liittyvän varhaiskasvatustuksen henkilöstöön ja tiedontuotannon kehittämiseen varhaiskasvatustuksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.)

Seuraavissa luvuissa käsitellään varhaiskasvatustusta yleisesti sekä toimintana että käsitteenä ja tarkastellaan sen historiaa. Varhaiskasvatustusta käsittelevää teoriaa pyritään tarkastelemaan huomioiden huoltajien osuus käsiteltävässä asiassa. Varhaiskasvatustalain viimeisin uudistus tapahtui kesken opinnäytetyöprosessin, mutta muutokset laissa eivät vaikuttaneet tutkittavaan aiheeseen.

2.1 Varhaiskasvatustuksen määritelmä

Varhaiskasvatustuksella tarkoitetaan lapsen erityisesti pedagogiikkaan painottuvaa kasvatustuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, joka on sekä suunnitelmallista että tavoitteellista. Varhaiskasvatustusta voidaan järjestää päiväkotitoimintana päiväkodissa, perhepäivähoitona perhepäiväkodissa tai avoimena varhaiskasvatustoitimintana siihen soveltuvassa paikassa. Kunnan, kuntayhtymän tai muun palvelun tuottajan järjestämään varhaiskasvatustukseen sovelletaan varhaiskasvatustalakiä. (Varhaiskasvatustalaki 1. ja 2. §)

Opetushallitus on varhaiskasvatustalain (36/1973) perusteella antanut 18.10.2016 valtakunnallisen määräyksen, Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteet 2016. Paikalliset ja lasten varhaiskasvatustussuunnitelmat tulee laatia sekä varhaiskasvatustustoteuttaa Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteiden 2016 mukaisesti. Varhaiskasvatustuksen tuottajan on tullut laatia varhaiskasvatustussuunnitelma noudattaen Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteita 2016 ja se on tullut ottaa käyttöön 1.8.2017. (Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteet 2016.)

Varhaiskasvatustalain 1. §:n mukaan jokainen alle kouluikäinen lapsi voi saada varhaiskasvatustusta ja sitä tulee varhaiskasvatustalain 5. §:n mukaan järjestää siten, kun lasten hoidon tarve kunnassa sitä edellyttää. Lapsen osallistumisesta varhaiskasvatustukseen päättää lapsen huoltaja. Varhaiskasvatustuksen tehtävänä

on yhteistyössä huoltajien kanssa edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista, tukea huoltajia heidän kasvatustyössään sekä mahdollistaa heidän työelämään tai opiskeluun osallistumisensa. Varhaiskasvatuksen kuvataan myös edistävän lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisevän syrjäytymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Eerola-Pennasen ym. (2017, 26) mukaan ihmisen oppiminen nähdään nykyisin koko elämänkaaren käsittäväksi, joten myös varhaiskasvatus luetaan osaksi elinikäistä oppimista. He toteavat virallisten kehittämissasiakirjojen, kuten Valtioneuvoston periaatepäätöksen 2002 sekä Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, korostavan varhaiskasvatuksen määrittävän ensisijaisesti lapsen näkökulmasta ja toteavat varhaiskasvatuksen rinnastuvan oikeutena perusopetukseen. Turjan ja Vuorisalon (2017, 36) mukaan yhteiskunnan eri palveluissa, varhaiskasvatus mukaan lukien, on alettu korostaa viimeisten vuosikymmenten aikana myös lasten kuulemistä ja osallisuuden merkitystä. Tämän he näkevät osana laajempaa, yksilöiden osallisuutta korostavaa, yhteiskunnallista kehitystä. Heidän mukaansa Lapsen oikeuksien sopimus (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista 1989) sekä siihen sisältyvät periaatteet ja käytännöt, jotka liittyvät lasten oppimista ja yhteisöllistä toimintaa määritteleviin artikloihin, ovat tärkeitä lähtökohtia varhaiskasvatusikäisten osallistumiselle.

Eerola-Pennasen ym. (2017, 26) mukaan varhaiskasvatuksessa yhdistyvät Brorströmiä (2006) mukaillen opetus, kasvatus ja hoiva sekä niitä koskevat ajatukset, teoriat ja käytännöt. Näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteeksi voidaan katsoa pienten lasten hyvinvoinnin ja oppimisen sekä lasten kehityksen tukemisen, jossa vanhempien kanssa tehtävällä kiinteällä yhteistyöllä nähdään olevan suuren merkityksen. Helenius ja Lummelahti (2018, 13) korostavat varhaiskasvatuksessa leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvan toiminnan monipuolista ja pedagogista toteuttamista sekä lasten elinikäisen oppimisen edellytysten tukemista. Keskeistä varhaiskasvatuksessa on heidän mukaansa myös kestävien ihmissuhteiden ja lasten vuorovaikutustaitojen edistäminen sekä eettisesti tasa-arvoiseen ja vastuulliseen toimintaan ohjaaminen. Tärkeäksi Helenius ja Lummelahti nostavat myös lasten vanhempien tukemisen kasvatustyössä sekä lapsen ja hänen huoltajiensa osallistumisen mahdollistamisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

2.2 Varhaiskasvatus käsitteenä

Vaikka pienten lasten kodin ulkopuolista kasvatusta ja opetusta on järjestetty Suomessa jo 1800-luvulta lähtien, paikantuu varhaiskasvatus-käsite 1970-luvun alkuun. Suomen lastentarhanopettajaksi opiskelevien liitto otti varhaiskasvatuksen suoran käännöksen englannin kielestä (early childhood education) käyttöönsä 1970-luvun alussa. (Kinos & Palonen 2012, 229.)

Eerola-Pennanen ym. (2017, 21) tarkentavat varhaiskasvatus-käsitteen tulleen esitellyksi Suomessa ensimmäisen kerran Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutuskomitean vuonna 1974 valmistuneessa mietinnössä.

Lastentarhatyötä väitöskirjassaan tutkinut Lujala (2007, 15–16) toteaa varhaiskasvatuksen lasten kasvatuksen näkökulmaa korostavana käsitteenä tulleen virallisesti luonnehditaksi määriteltäessä päivähoidon sisällöllisiä tavoitteita komiteamietinnössä vuonna 1980. Sen mukaan toimintaan kuuluivat kaikki alle kouluikäisten kasvatusta. Tähän sisältyivät Lujalan mukaan kotikasvatus ja päivähoito sekä varhaiskasvatustoiminta esimerkiksi seurakuntien, järjestöjen ja puolueiden antamana.

Kinos ja Palonen (2012, 229) selventävät varhaiskasvatus-käsitteellä olevan kolme merkitystä. Heidän mukaansa se tunnetaan ensinnäkin käytännön kasvatuksena, joka juontaa lastentarhoista- ja seimistä. Toiseksi 1970-luvun puolivälissä varhaiskasvatuksesta tuli aiemman lastentarhaopin ja lastentarhatyön metodiikan kurssit lastentarhanopettajankoulutukseen yhdistävä oppiaine. Kolmanneksi se on myös tutkimus- ja tieteenala. Varhaiskasvatus sai itsenäisen aseman oppiaineena 2000-luvulla, jolloin sen kehittyminen tieteenalana nopeutui (Eerola-Pennanen ym. 2017, 21).

Eerola-Pennanen ym. (2017, 21) mukaan varhaiskasvatuksen käsite on ajan mukaan muuttunut ja se on saanut eri aikoina erilaisia painotuksia. Heidän mukaansa varhaiskasvatus-käsitteen aseman vakiintumisesta kertoo osaltaan vanhan päivähoitolain korvaaminen varhaiskasvatuslailla vuonna 2015. He toteavatkin esimerkiksi kuntien uudistaneen käsitteistöään tarjoamalla entisen päivähoiton sijasta pääsääntöisesti varhaiskasvatuspalveluja. Helenius ja Lummelehti (2018, 13) toteavat varhaiskasvatuksen ja päivähoiton olevan

edelleen varhaiskasvatuslaissa toistensa synonyymejä, joten käsitteillä koetaan olevan vielä selvittämisen varaa. Heidän mukaansa varhaiskasvatus-termi on kuitenkin varattu institutionaaliseen lasten ohjaukseen ja pedagogiikkaan, jota järjestää yhteiskunta tai muu toimija. Heleniuksen ja Lummelahden mukaan varhaiskasvatusta toteutetaan koteja tukevana kasvatuspalveluna, jolloin se rajataan kotikasvatuksesta erilleen.

2.3 Varhaiskasvatuksen historiaa

Hännisen ja Vallin (1986) mukaan 1800-luvulla alettiin kiinnittää huomiota pienten lasten kasvatukseen ja opetukseen. Suomen ensimmäinen lastentarha ja lastenseimi perustettiin suomalaisen kansakoulun isän, pappi Uno Cygnaeuksen ehdotuksesta vuonna 1863 suomenkielisen kansakoulunopettajia valmistavan seminaarin yhteyteen. Cygnaeus oli tutustunut saksalaisen varhaiskasvatuksen uranuurtajan Friedrich Fröbelin 1820-luvulla kehittämiin ajatuksiin pikkulasten opettamisesta ja toi nämä lapsen erilaisuutta ja sen näkymistä menetelmissä korostavat ajatukset myös Suomeen. Cygnaeuksen lastentarhat ja lastenseimet olivat osa kansansivistysjärjestelmää, ensisijaisena tavoitteenaan lasten opettamisen. Cygnaeuksen kuoltua 1890-luvulla ne kuitenkin lakkautettiin niiden osakseen saaman vastustuksen vuoksi. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 22.)

Lukujen 1930–1950 välisenä aikana institutionaalinen päivähoito oli suhteellisen vähäistä ja arvostetuimpana hoitomuotona pidettiin kotihoitoa. Suomalaisen yhteiskunnan voimakkaassa rakennemuutoksessa 1960-luvulla kiihtyivät sekä teollistuminen että väestön muuttaminen kaupunkeihin. Samalla lisääntyi myös naisten kodin ulkopuolella työskentely. Tämä asetti paineen päivähoitoon kehittämiseksi, sillä ongelmaksi muodostui päivähoitopaikkojen puute. Vuonna 1973 voimaan tullessa päivähoitolaissa sekä sosiaalipoliittinen että kasvatuksellinen tehtävä määriteltiin päivähoitoon tehtäväksi. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 23.)

Kinos ja Palonen (2012, 232–233) toteavat päivähoitolain olleen ensisijaisesti äitien työssäkäynnin ja opiskelun mahdollistava työvoimapolitiittinen puitelaki, tavoitteenaan päivähoitoon määrällinen kasvu. Heidän mukaansa myös päivähoitoon ja lastensuojelun yhteys toisiinsa oli läheistä. Suomen ratifioidessa

vuonna 1989 valmistuneen Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksen vuonna 1991, muuttui lapsen yhteiskunnallinen asema. Tämä näkyi sekä lainsäädännössä että palveluissa, joita lapsiperheille tarjottiin. Pitkään vireillä ollut päivähoitolain korvaava varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 2015 ja sen perusteella uudistetut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön vuonna 2017. Päiväkoti-instituution voitiin nähdä palanneen 2010-luvulla Cygnaeuksen 1800-luvun aikaiseen näkemykseen, jossa ensimmäisenä ja merkittävänä osana koulutusjärjestelmää nähtiin pienten lasten kasvatusta, opetusta ja hoitoa. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 24–25.)

Päivähoitolain voimassaolon aikana varhaiskasvatuksen asiakkuus on muuttunut paljon. Päivähoidon asiakkuutta määritteli 1970-luvun alussa lapsen hoitopaikan tarve vanhempien työssäkäynnin tai opiskelun perusteella. Lapsen sosiaalisen tai kehityksellisen tuen tarve saattoi myös olla päivähoitopaikan tarpeen peruste. Päivähoidon asiakkuus saattoi näkyä myös sosiaalisesti huonoksi leimaantumisenä, sillä kunnat ohjasivat usein riittämättömiä päivähoitopaikkojaan taloudellisen tarvehankinnan perusteella vähävaraisille perheille. Päivähoitopaikan muuttuessa subjektiiviseksi oikeudeksi 1990-luvulla, muutti se myös asiakkuuden määrittymistä. Asiakkaiden asiantuntemus päivähoitolaisten ammattilaisten osaamisen rinnalla korostui ja varhaiskasvatuspalveluiden laadun kriteereiksi nousivat asiakaslähtöisyys ja osallisuus sekä tasavertainen ja dialoginen suhde. (Alila & Kronqvist 2008, 34.)

Yhteistyö vanhempien ja päivähoitolaisten välillä on muodostunut lähivuosisikymmenten aikana itsestäänselvyydeksi, vaikka yhteistyön tekemisen kulttuuri onkin vielä melko nuorta. Työntekijöiden asiantuntijuus ja ammattillisuus painottuivat 1970–1980-luvuilla. Sen ajan näkemyksenä oli, että työntekijä asiantuntijana voi arvioida asiakkaan tilannetta ja tarpeita paremmin kuin hän itse. 1990-luvulla asiakaskeskeisyys ja asiakkaan asiantuntemus korostuivat ja nykyisin osapuolten tasavertainen suhde korostuu puhuttaessa vanhempien ja ammattilaisten yhteistyöstä. (Alasuutari 2006, 84.)

Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistaminen jatkuu ja uusi, eduskunnan kesäkuussa 2018 hyväksymä varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.9.2018. Sen mukaan keskeiseksi on nostettu lapsen etu, koskien sekä varhaiskasvatuksen

suunnittelua että järjestämistä. Uuteen lakiin on myös kirjattu lapsen väkivalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojelemisen velvoite. Henkilöstön koulutustason nostolla ja tehtävänimikkeiden selkiyttämällä pyritään omalta osaltaan nostamaan varhaiskasvatuksen laatua. Uuden lain myötä kerrotaan helpotettavan myös varhaiskasvatuksen, viranomaisten ja kodin välistä tiedon siirtoa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018.)

3 HUOLTAJAT VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyössäni tutkimuksen kohderyhmänä olivat varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajat ja heidän näkökulmansa tutkittavaan aiheeseen.

Tässä luvussa tarkastelen huoltajuutta käsitteenä, siinä tapahtuneita muutoksia varhaiskasvatuksen näkökulmasta sekä huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen varhaiskasvatuksessa liittyviä näkökulmia. Huoltaja käsitteenä liittyy vahvasti käsitteeseen perhe, mutta rajatakseni aihetta, jätin perheen käsitteenä tässä tutkimuksessa tarkemmin määrittelemättä.

Käsiteltäessä varhaiskasvatusta mistä näkökulmasta tahansa, nousevat lasten lisäksi lasten huoltajat vahvasti esille niin lainsäädännössä, teoriassa kuin käytännön toiminnassakin. Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen perustuu ensinnäkin huoltajan päätökseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14). Varhaiskasvatustilain (3. §) määrittelee yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa yhdessä toimimisen lapsen hyvinvoinnin parhaaksi sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kasvatustyön tukemisen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 16) nousee esille huoltajille järjestettävän osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistaminen varhaiskasvatuksessa.

3.1 Huoltajuus käsitteenä

Varhaiskasvatustilain (540/2018) käytetään käsitteitä vanhemmat tai muut huoltajat. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 9) huoltajakäsitteellä tarkoitetaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa. Opinnäytetyössäni seuran samaa linjaa ja kutsun tutkimuksen kohderyhmää huoltajiksi. Lapsen huoltajalla tarkoitetaan lapsen vanhempaa tai muuta henkilöä, jolle lapsen huolto on uskottu (Laki lapsen hullosta ja tapaamisoikeudesta

8.4.2983/36). Opinnäytetyöni teoriaosuudessa esiintyy käsitteitä huoltaja ja vanhempi sen mukaan, mitä käsitettä kulloisessakin lähteessä on käytetty.

Käsitteellä vanhempi tarkoitetaan yleisesti lapsen äitiä tai isää. Vanhemmat, jotka ovat avioliitossa lapsen syntyessä, ovat molemmat lapsen huoltajia, mutta avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen huoltaja on äiti. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 6. § 1. mom.) Tapauksissa, joissa vanhemmat eivät ole avioliitossa, voivat he kuitenkin sopia olevansa yhdessä lapsen huoltajia. Huoltajan kuuluu vastata sellaisista elinolosuhteista, jotka mahdollistavat lapsen tasapainoisen kehityksen. Huoltajan oikeuksiin kuuluvat lapsen henkilöön liittyvä päättäminen, kuten nimeen, asuinpaikkaan ja terveydenhuoltoon sekä koulutukseen ja uskontokuntaan liittyvä päätöksenteko. (Väestöliitto 2018.) Lapsen täyttäessä 18 vuotta tai mennessä sitä ennen naimisiin, päättyy myös lapsen huolto (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 3. § 2. mom.).

Vanhemmuudessa voidaan erotella neljänlaista eri vanhemmuutta. Näitä ovat biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen vanhemmuus. Lapsen kantaminen, synnyttäminen ja siittäminen määräävät biologisesta vanhemmuudesta. Juridiseen vanhemmuuteen vaikuttavat avioliiton isyysoletus ja isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen. Juridinen vanhemmuus voi syntyä myös adoption kautta. Lasten ja vanhempien keskinäiset suhteet ja vuorovaikutus arkielämässä vaikuttavat puolestaan sosiaaliseen ja psykologiseen vanhemmuuteen ja keskeistä onkin se, kenet lapsi kokee vanhemmakseen tunnetasolla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018a.) Laakkonen (2010,17) toteaa Alasuutaria (2003) mukaillen vanhemmuuden toteutuvan monitasoisissa, aikaan ja paikkaan sidoksissa olevissa vuorovaikutussuhteissa. Se tulisi hänen mukaansa ymmärtää biologisten ja psykologisten näkökulmien lisäksi kulttuuriin arvoihin ja yhteiskunnan rakenteellisiin realiteetteihin liittyväksi sosiaalisiksi prosessiksi.

3.2 Huoltajien asema varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslaki on aiemmin lähtenyt työvoimapoliittisesta näkökulmasta, jolloin vanhempien töiden tai opiskelujen takia lapsi on tarvinnut hoitopaikkaa.

Uudessa laissa korostetaan lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Vanhempien vaikuttamismahdollisuuksista on aiemmin myös puhuttu lähinnä vanhempien oman lapsen kohdalla, mutta uudessa laissa painotetaan myös vanhempien oikeutta vaikuttaa laajemminkin päiväkodeissa annettavaan kasvatukseen. Tämän todetaan olevan sekä haasteellista että henkilöstön osaamista vaativaa, mutta myös tarpeellista ja uusia yhteistyökäytäntöjä tarvitaan. (Lankinen 2016.)

Kulloisenkin aikakauden käsitys perheen ja julkisen hoito- ja kasvatustutkimuksen välisestä suhteesta on leimannut päivähoito- ja vanhempien välistä yhteistyötä. Yhteistyön luonnetta ohjaa eri tulkinta lapsesta ja perheestä sekä asiantuntijan roolista. Yhteistyötä on kuvailtu esimerkiksi vanhempainvalitukseksi, vanhempainkasvatukseksi ja kotikasvatuksen tukemiseksi sekä vanhempien vaikuttajuudeksi ja nykyaikana kasvatuskumppanuudeksi. Yhteistyötä perheiden ja palvelujen välillä on puolestaan luonnehdittu esimerkiksi asiantuntijalähtöiseksi, perheitä tukevaksi, perhekeskeiseksi ja perhelähtöiseksi. (Alila ym. 2014, 41.)

Suomessa päivähoitossa kerrotaan aina tehdyn yhteistyötä henkilökunnan ja vanhempien välillä, mutta vanhempien aseman todetaan muuttuneen vuonna 1973 voimaan astuneen päivähoitoa koskevan lain myötä. Yhtenä merkittävimmistä muutoksista vanhempien asemaan voidaan pitää 1980-luvulla tullutta subjektiivista päivähoito-oikeutta. Päivähoidon kehittyessä on painotettu vanhempien tietoisuutta oikeudestaan olla osallisena ja vaikuttamassa varhaiskasvatuksen arkeen. Vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita ja heillä on oikeus tulla kuulluksi ja saada mielipiteensä ilmaistua. (Early Childhood Education and Care Policy in Finland 2000, 53.)

Puroila ja Karila (2001, 204–205) toteavat suomalaisessa päiväkotikasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen tutkimuksessa heijastuneen Urie Bronfenbrennerin 1970-luvulta olevan ekologisen kehityksen teorian. Teorian antina he näkevät sen, että se huomioi kasvatuksen ja kehityksen tapahtuvan vuorovaikutuksessa erilaisten kasvuympäristöjen kanssa, eli olevan sekä ekologista että kokonaisvaltaista. Puroila ja Karila (2001, 207–208) esittelevät Bronfenbrennerin määrittelemät, sisäkkäin rakentuneet järjestelmät eli ympäristötasot, mikro-,

meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. Heidän mukaansa tyypillisiä mikrosysteemejä, eli sellaisia välittömiä ympäristöjä, joissa yksilö on aktiivinen osapuoli vuorovaikutuksessa, ovat varhaislapsuudessa esimerkiksi lapsen koti, päivähoitopaikka ja toveripiiri.

Soveltaen Bronfenbrennerin ekologista systeemiteoriaa, josta juontaa tieteellisesti perusteltu koko kylä kasvattaa -toiminta-ajatus, esittää Rimpelä (2013, 27–29) käytettäväksi ydinkäsitteenä kehitysyhteisö-käsitettä. Hänen mukaansa lapsen kehitys tapahtuu rinnakkaisissa kehitysyhteisöissä. Rimpelä toteaa perheen olevan luonnollisesti tärkeimmän, mutta iän karttuessa kehitysyhteisöt täydentyvät ja rinnalle nousevat muun muassa asuinalue, päivähoito, harrastukset, media ja koulu.

Kehitysyhteisö-käsite korostaa Rimpelän (2013, 30–31) mukaan kehitystä ja sosiaalista ulottuvuutta, jossa yhteisöön kuuluminen on olennaista. Tämän määritelmän mukaan asiakkuus on eri asia kuin yhteisöön kuuluminen, palveluiden perustuen asiakkuuteen, kehitysyhteisöjen puolestaan perustuen yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen. Alasuutari (2010, 21) toteaa OECD:n (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön) varhaiskasvatuksen toteutumista arvioivan raportin taustaraportin mukaan suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän jo olemassa olevaa laadukkuutta lisättävän toiminnan läpinäkyvyydellä, jolla erityisesti viitataan huoltajien asemaan. Sosiaali- ja terveysministeriötä (2000) mukailleen hän kertoo raportissa painotettavan vanhempien hyväksymistä pedagogisiksi kumppaneiksi varhaiskasvatuksessa sen sijaan, että heitä pidettäisiin vain asiakkaina.

Ekologinen näkökulma rinnakkaisine kehitysyhteisöineen korostaa kasvatuskumppanuutta sekä ihmisten välisenä että instituutioiden välisenä vuorovaikutuksena. Keskeistä siinä olisi mahdollisimman turvallisen ja lapsen kehitystä tukevan kokonaisuuden rakentuminen yhteistyössä eri toimijoiden kesken, huomioiden myös vanhempien mahdollisuuden olla osallisena ja ohjata tämän kokonaisuuden muotoutumisessa. (Rimpelä 2013, 31–32.) Tarkastellessa varhaiskasvatusta kehitysyhteisön näkökulmasta, tarjoaa se mielestäni juuri perheen asemaa korostavan lähestymistavan varhaiskasvatuksen ja huoltajien väliselle yhteistyölle.

Hännikäinen ja Rasku-Puttonen (2006, 11) käsittelevät päiväkotia vuorovaikutuksellisenä yhteisönä. Tarkastellessaan vuorovaikutusta sosiokulttuurisen teorian viitekehyksestä, toteavat he Vygotskin (1978a) näkemykseen perustuen yksilön kehityksen olevan yhteydessä toisten kanssa osallistuttaviin sosiaalisiin ja kulttuurisiin toimintoihin ja yhteisen toiminnan luovan perustan kaikelle oppimiselle. Kasvatuskäytännöissä yhteisön merkitystä lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille pidetään tärkeänä (Hännikäinen & Rasku-Puttonen 2006, 13).

Nummenmaa (2006, 19) toteaa jokaisessa sosiaalisessa yhteisössä olevan olemassa tietynlaisen yhteisön jäsenten toiminnassa, ajattelussa ja heidän yhdessä luomissa tuotteissaan ilmenevän kulttuurin. Hänen mukaansa kasvatusta sosiaalisena toimintana on yhteisön kulttuurin luomisen ja siirtymisen keskiössä, kasvatustyöyhteisön omalla toiminnallaan synnyttävän, uusintavan ja uudistavan kulttuuriaan. Nummenmaan (2006, 23) tarkastellessa päiväkotiyhteisöä kasvattajien yhteisönä kasvatuskulttuurin näkökulmasta, toteaa hän kasvatuksen siinä perustuvan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön.

Huoltajien asemaa varhaiskasvatuksessa voidaan tarkastella myös kontekstuaalisen kasvatuskäsityksen avulla. Hujalan (2004, 83–85) mukaan kontekstuaalinen varhaiskasvatusta on kaikkien siihen osallistuvien välinen yhteistyöprosessi, jossa kiteytyy perhe- ja lapsilähtöisyys. Hänen mukaansa päivähoito- ja päivähoito-orientaatioissa tapahtuneet muutokset sekä ekologisen psykologian nousu kehityspsykologian rinnalle, ovat johtaneet siihen, että perinteinen ryhmänhallintaa korostava kasvatustapa on muotautunut lapsi- ja perhelähtöiseen varhaiskasvatuskäsitykseen. Hujala toteaa kontekstuaalisen kasvatuskäsityksen korostavan lapsen kulttuuritaustan huomioimista varhaiskasvatuksessa, joka käytännön pedagogiikassa tarkoittaa sekä lapsen tarpeiden ja lähtökohtien tiedostamista että lapsen kasvuympäristön ja kulttuurisen todellisuuden tuntemista. Tämän hän toteaa vaativan kasvattajalta erityisesti perhelähtöistä ammatillisuutta.

3.3 Osallistumisen ja vaikuttamisen näkökulmia

Suomalaisen asiasanasto- ja ontologiapalvelu Finton (s.a.) KEKO (kestävän kehityksen kasvatuksen ontologia) -käsitteiden mukaan osallistuminen käsitteenä määritellään toiminnaksi, jossa yksilö on vapaaehtoisesti ja aktiivisesti mukana yhteisön toiminnassa. Vaikuttamisen käsitteen alakäsitteenä olevaa yhteiskunnallista vaikuttamista kuvataan puolestaan vaikuttamiseksi, jolla yhteiskunnassa vallalla olevia asioita pyritään muuttamaan tai säilyttämään ja sitä voi tapahtua niin paikallisella kuin kansallisella ja kansainväliselläkin tasolla (Finto s.a.).

Osallisuus kuuluu osaksi Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteita, joissa se nähdään osana köyhyyden torjuntaa, syrjäytymisen ehkäisyä ja eriarvoisuuden vähentämistä. Myös lainsäädännössä osallistumisen ja vaikuttamisen käsitteiden kuvataan olevan väylinä osallisuuteen. Raiviota ja Karjalaista (2013) mukaillen osallisuutta voidaan määritellä kolmella eri edellytyksellä tai ulottuvuudella. Näitä ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus sekä yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Huoltajien näkökulmien tarkastelua osallistumiseensa ja vaikuttamiseensa varhaiskasvatuksessa voitaisiin kuvata tämän määritelmän perusteella mielestäni toiminnallisen osallisuuden tarkastelemiseksi.

Puhuttaessa käyttäjien osallistumisesta palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen, tuottamiseen ja arviointiin, käytetään termiä asiakasosallisuus. Asiakkaiden osallistuessa palveluiden kehittämiseen, oletetaan saatavan laadukkaampia ja asiakkaiden tarpeita paremmin vastaavia palveluita. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.) Sihvo ym. (2018, 11–13) selventävät asiakasosallisuudella tarkoitettavan toimintaa, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävät henkilöt, asiakkaat ja asiakasryhmät osallistuvat ja vaikuttavat eri tavoin ja eri vaiheissa palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Heidän mukaansa asiakkaiden osallistumiselle löytyy säädösperusteita useista eri laeista. Esille he nostavat esimerkiksi perustuslakiin (731/1999) sisältyvän yksilön oikeuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen sekä lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), joka sisältää säädöksiä asiakkaan osallistumisesta ja vaikuttamisesta.

Heinosen ym. (2016, 229) mukaan viime vuosina varhaiskasvatuksessa on puhuttu paljon osallisuudesta ja vanhempien osallisuus on noussut entistäkin tärkeämmäksi aiheeksi etenkin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 voimaan astumisen myötä. Isola ym. (2017, 3) toteavat osallisuuden olevan laajan ja vaikean käsitteen. Leemannia ja Hämäläistä (2016) mukaillen he määrittelevät osallisuuden näkökulmia ja lähestymistapoja alleen kokoavaksi sateenvarjokäsitteeksi. Heidän mukaansa osallisuuteen kuuluu liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista ja yhteisyyttä. Se on heidän mukaansa myös yhteensopivuutta, mukaan ottamista, osallistumista ja siihen liittyvää vaikuttamista. He näkevät osallisuudessa myös demokratiaa sekä järjestämistä ja johtamista. Tämän määritelmän mukaan osallistuminen ja vaikuttaminen kuuluvat osana osallisuuteen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 10–16) mukaan huoltajille tulee järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa oman lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, jonka laadintaan huoltajat osallistuvat yhdessä henkilöstön kanssa. Huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään omaa lasta koskeviin asioihin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan monia muitakin seikkoja, joiden suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen huoltajille tulee järjestää mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Huoltajille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen sekä paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Heillä tulee myös olla mahdollisuus yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä toimintakulttuurin kehittämiseen ja arviointiin. Lasten ja henkilöstön lisäksi myös huoltajien aloitteet, näkemykset ja mielipiteet tulee huomioida arvostaen, samoin heiltä saatu palaute. Osallisuutta vahvistava mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin on myös kirjattu. Oppimisympäristöjen suunnittelu nähdään myös luontevana yhteistyömahdollisuutena. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Huoltajien mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa perustuu säädettyihin lakeihin. Varhaiskasvatuslaissa (53 §) mainitaan esimerkiksi laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812), jota sovelletaan myös varhaiskasvatuksessa. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 8. §:n mukaan asiakkaan toivomukset ja mielipide tulee huomioida ja hänelle tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa sekä palvelujensa suunnitteluun että niiden toteuttamiseen. Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta (5. § 1. mom.) todetaan myös, että asiakkaalle tulee selvittää hänen oikeutensa ja velvollisuutensa.

Rutamies ym. (2014, 198) kertovat asiakirjateksteissä vanhempien osallisuutta kuvattavan sekä aktiiviseksi vaikuttamiseksi että yhteiseen kasvatustehtävään ja yhteistyösuhteen rakentamiseen sitoutumiseksi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita mukaillen he toteavat vanhempien osallisuuden saavan päivähoitossa monenlaisia muotoja, konkretisoituen arjessa tapahtuvina kohtaamisina, keskusteluina ja neuvotteluina sekä vaikutusmahdollisuuksina ja osallistumisoikeuksina.

Kaskela ja Kekkonen (2006, 25) muistuttavat, ettei vanhemmuuteen sisältyvä kasvatusoikeus katoa siksi aikaa, kun vanhempi irrottautuu lapsestaan päivähoitopäivän ajaksi, vaan vanhemman oikeus osallisuuteen lapsensa varhaiskasvatuksesta säilyy edelleenkin. Heidän mukaansa vanhemman osallisuus voidaan nähdä sekä kokemuksellisenä osallisuutena että konkreettisenä osallistumisena ja toimintana lapsen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni aiheen rajausta pohtiessani mietin juuri osallistumisen ja vaikuttamisen suhdetta osallisuuteen. Kuten Kaskela ja Kekkonen (2006, 27) toteavatkin, nousee osallisuudessa kokemuksellisuus tärkeäksi, joten pelkästään huoltajien osallistumista ja vaikuttamista tarkasteltaessa jää kokemuksellinen osallisuus taka-alalle.

3.4 Arjen merkitys osallistumiseen ja vaikuttamiseen

Yksi keskeinen tekijä tarkastellessa huoltajien osallistumista ja vaikuttamista varhaiskasvatuksessa liittyy mielestäni arkeen, käytettävissä olevaan aikaan ja ajankäyttöön. Korvelaa ja Tuomi-Gröhniä (2014) mukaillen Mykkänen ja

Böök (2017, 78) kertovat suomalaisten arkitutkijoiden havainnosta, jonka mukaan arki koostuu rytmeistä, joissa ”toiminnot järjestyvät ajallisesti suhteessa toisiinsa tiettyyn toistuvaan (ja säännönmukaiseen) järjestykseen”. Repo (2009, 27–28) toteaa Salmea (2004) mukaillen monen eri tekijän olevan arjessa vuorovaikutuksessa keskenään. Dahlströmin (1987) hän kertoo todeneen, että arkielämä kattaa kokonaisuudessaan ihmisen elämän ja Salmea (2004) mukaillen hän toteaa arkielämän ylittävän jaot esimerkiksi ”työelämään ja perhe-elämään, työaikaan ja vapaa-aikaan tai julkiseen ja yksityiseen”.

Lapsiperheiden arki etenkin lasten kokemana muodostuu päivittäisistä tekemisistä ja ihmissuhteista. Arkeen kuuluu tulemista ja menemistä, liikkumista kodin ja muiden eri paikkojen välillä sekä kotitöitä, lepoa, leikkiä ja ruokailuja. Vanhempien ansiotyö ja siihen käytetty aika ja taloudellinen hyöty sekä vanhempien kokema stressi ja kiire määrittelevät myös lasten arkea. (Mykkänen & Böök 2017, 79.) Kinnunen ja Mauno (2002, 99) toteavat eri elämänalueiden yhteen sovittamisen arjessa olevan monimuotoisen palapelin rakentamista. Heidän mukaansa kasvavat vaatimukset ja jatkuvat muutokset vaikeuttavat perheen ja työn yhteen sovittamista.

Revon (2009, 104–105) mukaan perhettä ja työtä ei kuitenkaan tarvitse asettaa kilpakumppaneiksi toisilleen. Rönkää ym. (2009) mukaillen hän toteaa työn voivan tutkimusten mukaan jopa tukea perhe-elämää, ainakin täyttäessään työelämän laadulle ja työpäivän kestolle asetetut myönteisiä vaikutuksia edistävät ehtonsa. Revon tutkimuksessa vanhemmat olivat aktiivisia haastajia ja rakenteisiin sopeutujia, jotka kyseenalaistivat työelämän ehtoja, vetivät rajan työn ja perheen välille, sopeutuen ja joustuen samalla työelämän käytäntöjen mukaan.

Mykkänen ja Böök (2017, 80) toteavat Salmea ja Lammi-Taskulaa (2014) mukaillen nykypäivänä vanhempien ansiotyön vaatimusten kuitenkin kasvaneen, lisäten työn kuormittavuutta ja epävarmuutta. Anttilaa ym. (2015) mukaillen he toteavat epätyypillisten työaikojen, pätkätoiden ja määräaikaisten työsuhteiden olevan myös tyypillisiä nykyaikana sekä Suomessa että laajemmin Euroopassa. Aika ja ajankäyttö vaikuttavat ihmisten jokapäiväiseen arkeen ja elämään ja aika toimii perheissä monitasoisesti, elämän rytmittyen ja hahmotuvan ajan kautta. (Kuivakangas 2002, 43). Mykkäsen ja Böökin (2017, 80)

mukaan varhaiskasvatuksen rakenteita, pedagogiikkaa ja käytänteitä tulee uudistaa vastaamaan perheiden ja lasten yksilöllistyneitä aikatauluja.

Mykkänen ja Böök (2017, 85) haastavat varhaiskasvatuksessa pohtimaan myös, millaisia odotuksia päivähoito vanhempiin kohdistaa. Heidän mukaansa ideaaliäitiyteen ja -isyyteen liittyy käsitys aktiivisesta osallistumisesta lapsen päivähoidossa. Mykkäsen ja Böökin mukaan hyvää tarkoittava ja mukaan otettava pyrkimys voi kääntyä myös osoittavaksi ja poissulkevaksi käytännöksi. Mietolaa ja Lappalaista (2005) mukailten he toteavat, että ”oikealla tavalla” osallistuminen saatetaan nähdä hyvänä vanhemmuutena, jolloin osa vanhemmista voi jäädä tämän ihanteen ulkopuolelle. Vaikka huoltajille annettava osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus perustuu varhaiskasvatuslakiin (20 § 2. ja 3. mom.), tulee mielestäni muistaa, että kyseessä on mahdollisuuden antaminen, ei osallistumisen pakko.

4 AIHEEN AIKAISEMPI TUTKIMUS

Huoltajien osallistumista ja vaikuttamista varhaiskasvatuksessa käsitellyissä tutkimuksissa osallistumisen ja vaikuttamisen käsitteet olivat usein osallisuuden käsitteen alla. Etsiessäni aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia, kohdistui mielenkiintoni osallisuuden käsitteeseen, mutta tutkimuksiin perehtyessäni pyrin tarkastelemaan tutkimustuloksia erityisesti huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen näkökulmasta.

Osallistumisen ja vaikuttamisen näkökulmasta alla esitettyjen tutkimusten mukaan huoltajilta löytyi halua ja mielenkiintoa osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen, mutta kritiikkiä saivat kuitenkin esteet ja puutteet osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa. Hujalan ym. (2006, 5) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat vaikuttamismahdollisuutensa rajallisina ja vaikka niistä päivähoidossa puhutaankin paljon, toivoivat he siihen kiinnitettävän suurempaa huomiota. Yhtenä kritiikin kohteena tutkimuksissa nousi esille puutteet tiedonkulussa. Hujalan ym. (2006, 5) tutkimuksen mukaan vanhemmat olivat epäätietoisia lapsensa yksilöllisen huomioimisen toteutumisesta ja kokivat tiedonkulun ja yhteistyön puutteiden lisäävän epäätietoisuutta. Vanhemmilla ilmeni tyy-

tymättömyyttä tiedonkulkuun myös Alilan ja Eskelisen (2014, 9–10) selvityksessä. Varhaiskasvatukseen yleisesti oltiin tutkimuksissa kuitenkin etupäässä tyytyväisiä.

Hujalan ym. (2006) tutkimus kuului osana laajempaan kansainväliseen päivähoiton toimivuutta selvittävään vertailututkimukseen, jonka aineisto oli kerätty vuoden 2002 aikana. Tutkimuksen mukaan suurin osa vanhemmista oli tyytyväisiä lapsensa päivähoitoon ja piti yhteistyötä päiväkodin ja kodin välillä sujuvana. Muita tyytyväisyyden aiheita vanhempien mielestä olivat olleet esimerkiksi sijainti, aukioloajat, hoitoontuloaikojen joustavuus sekä lapsen uuden oppimisen mahdollisuus ja ohjatut toiminnot. Tyytymättömyyttä ja huolta olivat puolestaan aiheuttaneet muun muassa lapsiryhmän koko ja rakenne, päiväkotien ulkoiset puitteet, henkilöstön jaksaminen ja päivähoitomaksut. Tutkimuksen perusteella vanhemmat olivat kokeneet vaikuttamismahdollisuutensa päivähoiton toimintoihin ja kasvatukseen riittämättömiksi sekä toivoneet lisää päiväkotien keskinäistä toimintaa ja vanhempien osallistumismahdollisuuksia. Puutteet tiedonkulussa ja yhteistyössä päiväkodin ja kodin välillä olivat herättäneet myös kritiikkiä.

Kronqvist ja Jokimies (2008) ovat kuvanneet vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuspalvelujen laadusta Vaikuta vanhempi -selvityksessä, jossa tutkimuksen kohderyhmänä oli päivähoitolasten huoltajia eri puolilta Suomea. He toteavat Tilastokeskusta (2007) mukaillen varhaiskasvatuksen laatua tutkitun melko monipuolisesti, lapsi- ja perhenäkökulman jääneen kuitenkin tutkimustiedon katveeseen. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 14–15) mukaan tutkimustieto on osoittanut varhaiskasvatuksen laadun olevan merkittävän tekijän lapsen kehityksen tukemisessa ja Pukaria (2006) mukaillen toteavat varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen edellyttävän asiakkaiden kannalta tietoa juuri heidän tarpeistaan ja kokemuksistaan.

Vaikuta vanhempi -selvityksen mukaan vanhemmat olivat kohtuullisen tyytyväisiä oman perheensä osalta varhaiskasvatuspalvelujen toteutumiseen. Eniten kritiikkiä saivat henkilöstöresurssit, jotka riittämättöminä nähtiin esteenä esimerkiksi yhteistyön toteutumiseksi sekä kasvatustieteen käymiseksi. Vanhemmat olivat kaivanneet myös enemmän puhetta omasta lapsestaan

sekä toivoneet enemmän yhteistä keskusteluaikaa sekä osallistumisen mahdollisuuksia. Varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja kehittämiseen tulisi selvityksen mukaan saada entistä vahvemmin mukaan vanhempien näkökulmat. (Kronqvist & Jokimies 2008, 38–39.)

Venninen ym. (2011) ovat tutkineet lasten ja vanhempien osallisuutta pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. He muistuttavat vanhempien osallisuuden päivähoidossa perustuvan vanhempien kasvatusoikeuteen lapseensa nähden. Hujalaa (1999) mukaillen he toteavat varhaiskasvatuksen laatua parannettavan vanhempien osallisuutta lisäten heitä kuulemalla ja heidän vaikuttamismahdollisuuksiaan parantamalla. Monet tehtävät päivähoidossa vaativat ammattilaisen osaamista ja tutkimuksen mukaan sekä vanhemmat että henkilökunta mieltävät esimerkiksi johtamisen ja varhaiskasvatuksen ammattitaitoa vaativat tehtävät sellaisiksi, joihin vanhemmat eivät koe tarvetta vaikuttaa. Toiminnan suunnitteluun osallistumista vanhemmat eivät kuitenkaan pitäneet mahdottomana, vaikka henkilökunta tutkimuksen mukaan katsoikin asian sellaiseksi. Vanhempien osallisuuden esteiksi tutkimuksen mukaan olivat nousseet sekä henkilökunnan että vanhempien itsensä mukaan muun muassa vanhempien vajavainen tietämys päiväkodin toiminnasta, päivähoidon sisällöstä, toimintatavoista ja ryhmähoidon edellytyksistä sekä omien ajatusten esille tuomisen uskalluksen puute. (Venninen ym. 2011, 10–19.)

Alilan ja Eskelisen (2014, 9–10) raportissa kuvataan varhaiskasvatuspalvelujen merkitystä ja toimivuutta sekä vanhempien ja kasvatushenkilöstön yhteistyötä vanhempien näkemyksen mukaan. Raportti pohjautuu uuden varhaiskasvatuslain valmisteluun liittyneeseen varhaiskasvatusikäisten lasten huoltajille suunnattuun kyselyyn, joka toteutettiin vuodenvaihteessa 2013–2014. Kyselyn tulosten mukaan vanhemmat pitivät varhaiskasvatusta tärkeänä palveluna, joka mahdollistaa sekä vanhempien työssäkäynnin, että lapsen pääsyn varhaiskasvatustoimintaan, tarjoten kaverisuhteita sekä tukea kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Vanhemmat pitivät hyvinä myös varhaiskasvatuspalvelujen saatavuutta, joustavuutta aukioloajoissa sekä ammattitaitoista henkilökuntaa ja monipuolista toimintaa. Kasvatuskumppanuuden vanhemmat olivat nostaneet tärkeäksi. Tyytymättömiä vanhemmat olivat olleet tiedonkulkuun ja yhteistyön muotojen yksipuolisuuteen. Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vanhempien ja lasten osallisuus ei

vanhempien mielestä toteutunut. Huolen aiheina vanhempien vastauksissa olivat nousseet esille myös suuret lapsiryhmät, henkilökunnan määrä, erityisen tuen toteutuminen sekä tilojen asianmukaisuus, kunto ja remonttitarpeet varhaiskasvatusympäristöissä.

Puroila ja Kinnunen (2017) ovat tehneet selvityksen, jossa kartoitettiin varhaiskasvatuksen lainsäädännössä vuosina 2015 ja 2016 tehtyjen muutosten kokonaisvaikutuksia ja näitä vaikutuksia olivat arvioimassa myös lasten vanhemmat. Kyselyssä oli arvioitu muun muassa sitä, miten lainsäädännön muutokset olivat vaikuttaneet yhteistyöhön sekä vanhempien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Vastausten mukaan yli puolet ei ollut havainnut minkäänlaista muutosta tai ei osannut arvioida asiaa. Vanhemmat olivat arvioineet myös muita vastaajaryhmiä kriittisemmin lainsäädännön muutosten vaikutuksia omiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiinsa sekä yhteistyöhön henkilökunnan kanssa. Selvityksen johtopäätöksenä vanhempien osalta oli, että suurin osa vanhemmista on tyytyväisiä varhaiskasvatukseen, osan arvioiden lainsäädännön muutoksia hyvinkin kriittisesti. Toimenpide-ehdotuksissa nostettiin esille lasten ja vanhempien osallisuuden kehittämiseen satsaaminen tulevina vuosina.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni eteni aikataulullisesti siten, että työelämän edustajan kanssa käymäni keskustelujen pohjalta laadin opinnäytetyöni ideapaperin alkuvuodesta 2018. Hyväksytyn idean jälkeen opinnäytetyöni eteni suunnitelman laadintaan ja valmiin suunnitelman esitin oppilaitoksessa huhtikuussa 2018. Opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen va. varhaiskasvatusjohtaja Salminen myönsi opinnäytetyölleni tutkimusluvan (liite 1). Tutkimusluvan myöntämisen jälkeen opinnäytetyöni eteni toteutusvaiheeseen, joka opinnäytetyöni kohdalla tarkoitti tutkimuksen aineiston keräämistä. Aineiston kerääminen tapahtui huhti-toukokuussa 2018. Aineiston käsittely, tulosten analysointi ja opinnäytetyön raportointi ajoittui kesälle ja syksylle 2018, opinnäytetyöni valmistuen vuoden 2018 loppuun mennessä.

5.1 Tutkimuskysymykset

Kananen (2010, 16–18) toteaa tutkimuskohteena olevan aina jonkin reaali- maailman ilmiön, johon liittyy aina jokin ratkaistavaksi asetettu ongelma. Tutkimusongelmasta johdetut tutkimuskysymykset auttavat hänen mukaansa ongelman selvittämisessä, sillä tutkimuskysymysten avulla saatujen vastausten perusteella tutkimusongelma voidaan ratkaista. Tutkimuksen tarkoituksena olevan, huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen varhaiskasvatuksessa, liittyvän näkemyksen selvittämisessä pääkysymyksenä oli:

- Mihin ja miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa?

Pääkysymys sisälsi monta eri kysymystä, joihin tutkimuksen avulla pyrittiin saamaan vastauksia. Nämä kysymykset olivat:

- Mihin huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua?
- Miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua?
- Mihin huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa vaikuttaa?
- Miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa vaikuttaa?

Tutkimusongelman ratkaisemiseksi huoltajille suunnatun kyselyn kysymysten laadinta nousi tutkimuksessa keskeiseksi, sillä saadakseni tutkimusongelman näkökulmasta tarpeellista tietoa, tuli huoltajilta kysyttävien kysymysten olla oikeita. Kananen (2015, 203) toteaa tutkimuskysymyksiin tarvittavan tiedon nousevan usein ilmiötä selittävistä teorioista. Tutkimuskysymysten muotoilemisessa aineistonkeruukysymyksiksi käytin keskeisenä teorialähteenä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita 2016, koska se määrittävänä asiakirjana määrittelee sen, mihin asioihin huoltajille tulisi tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyöni aihetta käsiteltiin ideavaiheessa myös Heinolan varhaiskasvatustalvelujen johtoryhmässä loppuvuodesta 2017 ja alkuvuodesta 2018 sain johtoryhmän jäseniltä ehdotuksia siitä, mitä asioita he mahdollisesti haluaisivat opinnäytetyöni avulla saada selville. Päiväkotien johtajilta tulleissa ehdotuksissa oli kysymyksenä muun muassa, mitä mieltä huoltajat ovat osallisuudesta,

mikä huoltajille on tärkeää varhaiskasvatuksessa, mitä mieltä huoltajat ovat sähköisistä palveluista ja sosiaalisen median roolista. Päiväkotien johtajat halusivat myös tietää, miten huoltajat haluavat osallistua esimerkiksi vanhempainiltoihin ja varhaiskasvatuskeskusteluihin sekä sen, kuinka usein huoltajat haluavat osallistua varhaiskasvatuksessa järjestettävään toimintaan, kuten toiminnallisiin iltoihin ja tapahtumiin. (Häyrinen, 2018.)

5.2 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmä

Tutkittava ilmiö määrää sen, mitä tutkimusotetta tutkimuksessa käytetään ja karkeasti jaettuna tutkimusotteet voidaan jakaa kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen (Kananen 2011, 12). Hirsjärvi ym. (2012, 136–137) pohtivat kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen eroja ja pyrkivät näkemään ne pikemminkin toisiaan täydentäviksi suuntauksiksi kuin toistensa vastakohtiksi ja kilpailijoiksi. Vaikka kvantitatiivinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen tutkimus merkityksiä, voidaan niitä heidän mukaansa käyttää tutkimuksissa menetelminä rinnakkain, sillä numerot ja merkitykset ovat heidän mukaansa vastavuoroisesti toisistaan riippuvaisia.

Opinnäytetyöni aiheena olevaa tutkimusongelmaa siitä, mihin ja miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa, lähdin tutkimaan käyttäen tutkimusmenetelmänä kvantitatiivista tutkimusta. Kanasen (2015, 73) mukaan määrällinen tutkimus perustuu olemassa oleville teorioille, pyrkien myös yleistämään ja sen käyttö edellyttääkin vahvaa esiyymmärrystä ilmiöstä. Kvantitatiivisen tutkimusotteen valintaan opinnäytetyössäni vaikuttivat tutkimusongelman luonne ja menetelmän käyttökelpoisuus tutkimusongelman ratkaisussa, sillä tutkittavasta aiheesta on saatavilla teoriatietoa, tutkittavalle aiheelle löytyy perustelut ja tutkittavasta aiheesta halutaan saada yksittäisten vastausten sijasta yleisnäkemys.

Yleisin kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä on kysymyksistä muodostuva tutkimuslomake (Kananen 2015, 197). Vallin (2018, 96–102) mukaan kysely voidaan toteuttaa esimerkiksi posti- tai kirjekyselynä, haastattelemalla kyselylomakkeen kysymysten mukaan, puhelinkyselynä, sähköposti- tai

internet-kyselynä tai keräämällä aineisto isolta ryhmältä paikassa, jossa kohderyhmä on kokoontuneena. Opinnäytetyössäni tutkimusaineisto kerättiin sähköpostitse lähetetyn kyselylomakkeen avulla.

5.3 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluista päiväkotia ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävien lasten huoltajat. Heinola on noin 20 000 asukkaan kaupunki Etelä-Suomessa, Päijät-Hämeen maakunnassa. Varhaiskasvatus on Heinolassa jaettu viiteen varhaiskasvatusalueeseen ja varhaiskasvatusta tarjotaan seitsemässä päiväkodissa. Päiväkotien koot ja sijainnit vaihtelevat isoimpien yksiköiden sijaitessa kaupungin keskustan liepeillä ja pienempien yksiköiden sijaitessa taajama- ja haja-asutusalueilla. Perhepäiväkoteja Heinolassa on 12 ja ryhmäperhepäiväkoteja yksi. (Heinola 2018.)

Kanasen (2011, 65) mukaan tutkimuksen kohderyhmällä tarkoitetaan sitä perusjoukkoa eli populaatiota, jota tutkimuksessa tutkitaan, johon tutkittava ilmiö koskettaa ja josta päätelmiä halutaan tehdä. Perusjoukko, ketä tutkitaan, tulee hänen mukaansa rajata ja määritellä tarkasti. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan perusjoukkoa edustamaan valita otos, jonka tavoitteena on olla populaation peilikuva tai pienoiskuva, otantamenetelmän olevan aina tapauskohtaisen (Kananen 2011, 65–68). Opinnäytetyössäni kohderyhmäksi valittiin kaikki Heinolan varhaiskasvatuspalveluita käyttävät alle esiopetusikäisten lasten huoltajat, joten erityistä otantamenetelmää ei tutkimuksessa käytetty. Silloin, kun kaikki perusjoukon tilastoyksiköt mitataan, käytetään käsitettä kokonais-tutkimus eli ns. sensus (Kananen 2011, 65).

Salmisen (2018a) mukaan varhaiskasvatuspalveluja käyttävien lasten ja perheiden lukumäärät Heinolassa vaihtelevat kuukausittain. Efficia-asiakastietojärjestelmästä tarkastettuna Salminen (2018b) kertoi kyselyn varsinaisena julkaisemispäivänä 7.5.2018 lapsia varhaiskasvatuksessa olleen 465 ja asiakasperheitä 385, joista päiväkodissa oli 417 lasta ja 343 perhettä ja perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäivähoidossa 48 lasta ja 42 perhettä. Kohderyhmän kokonaismääränä käytettiin tutkimuksessa asiakasperheiden lukumäärää, eli lukua 385. Luvusta 385 laskettuna päiväkotia hoitopaikkana käyttäviä perheitä

oli 89 % ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttäviä perheitä 11 %.

Kohderyhmän tilastollinen lukumäärä ja kohderyhmälle lähetettyjen kyselyiden määrä saattoi poiketa toisistaan. Lähetettyjen kyselyiden määrään ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi se, kenen sähköpostiosoite on ollut kunkin lapsiryhmän käyttämällä sähköpostilistalla. Todennäköisesti käytännöt vaihtelevat ryhmäkohtaisesti tai huoltajien omien toiveiden mukaan niin, että vaikka päivähoiton asiakastietojärjestelmässä olisikin kaikkien huoltajien sähköpostiosoitteet, eivät lapsiryhmien omat tiedonkulkuun tarkoitetut sähköpostilistat välttämättä noudata samaa kaavaa. Koska huoltajille suunnattu kysely välittyi päivähoiton kautta, lisäsi se vastaajien yksityisyyden ja anonymiteetin toteutumista tutkimuksessa. Tämä saattoi kuitenkin heikentää kohderyhmän tilastollisen lukumäärän luotettavuutta, sillä kyselyn saaneiden todellisesta lukumäärästä ei ole saatavissa täysin luotettavaa tietoa.

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien väliseen yhteydenpitoon käytössä olevien ryhmäkohtaisten sähköpostilistojen rakenne saattoi mielestäni vaikuttaa myös vastaajien huoltajuussuhdetta kartoittavan kyselyn vastauksiin. Vaikka nykypäivän vanhemmuusihanteessa kasvatus- ja hoitovastuu jakautuu vanhempien välille tasan, ei se välttämättä aina toimi käytännössä. Päivähoitossa vallitsee vahva kulttuurinen naisvaltaisuus. Äitiyden ideaalin tukemana isät asetetaan jo rakenteellisesti ulkokehälle. Tämä saattaa näyttäytyä muun muassa siinä, että isiä ei muisteta kutsua kasvatuskeskusteluihin tai että äidit vastaavat automaattisesti lasta koskeviin kyselyihin. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö isiä kiinnostaisi – kulttuuriset muutokset liittyen sukupuolirooleihin ja tasa-arvoasioihin vain tapahtuvat hitaasti. (Mykkänen ja Böök 2017, 84.)

5.4 Kyselyn laadinta

Kyselylomakkeen laadinta oli keskeinen osa opinnäytetyötäni. Varsinaisen kyselylomakkeen laadinnan lisäksi laadittaviksi tulivat myös huoltajille suunnattu infokirje ennen kyselyä, kyselyn yhteydessä lähetetty kutsukirje tutkimukseen sekä kyselyn päätyttyä huoltajille suunnattu kiitoskirje, joka sisälsi tiivistetysti kyselyn keskeisiä tuloksia.

Infokirjeen (liite 2) laadintaa puolsivat teoriaan perustuva tieto verkkokyselyjen alhaisista vastausprosentista ja kokemukseen perustuva tieto huoltajille suunnattujen kyselyiden yleisestä alhaisesta vastausprosentista sekä teoriaan perustuva tieto infokirjeen mahdollisesta vastausprosenttia kohottavasta vaikutuksesta. Kananen (2015, 217–218) kertoo alhaisten vastausprosenttien olevan yksi suurimmista ongelmista verkkokyselyissä ja toteaa monen tekijän vaikuttavan vastausprosentin alhaisuuteen. Hän muistuttaa kuitenkin, että enakkoinformoinnilla vastaushalukkuutta voidaan myös parantaa.

Kyselyn yhteydessä lähetetyn kutsukirjeen (liite 3) otsikkona käytettiin lausetta ”kutsu tutkimukseen”, sillä Kanasen (2014, 199) mukaan ”kutsu” sana saattaa lisätä vastaanottajan innokkuutta sähköpostin avaamiseen enemmän, kuin pelkkä ”tutkimus” sana. Kutsukirjeen laadinnassa keskeistä oli, että kaikki tutkimusta koskeva tarpeellinen tieto tulisi vastaanottajien tiedoksi. Kananen (2014, 200–201) toteaa, että kutsukirjeen tekstin sähköpostitekstinä tulee olla mahdollisimman lyhyen ja ytimekkään, jotta vastaanottajat viitsivät sen lukea. Hän muistuttaa kuitenkin, että tietyt luottamuksellisuutta ja läpinäkyvyyttä korostavat seikat tulee huomioida myös kutsukirjeessä. Haasteellista kutsukirjeen laadinnassa oli kaiken tarpeellisen tiedon saaminen järkevästi tiivistetyksi, ollen kuitenkin mielenkiintoisen ja vastaushalukkuutta herättävän.

Varsinaisen kyselylomakkeen laadinnassa käytin työkaluna Webropol-kyselytyökalua, jonka käyttöoikeudet opinnäytetyötä varten sain oppilaitoksesta. Webropol on tutkimuksen ja kyselyn tekemiseen tarkoitettu kyselytutkimustyökalu, jonka avulla voi luoda kyselyjä, kerätä vastauksia ja saada raportit kyselytuloksista. Webropolin raportointityökalua voidaan käyttää apuna tulosten havainnoinnissa ja raportoinnissa tuloksia tarkastelemalla, vertailemalla ja suodattamalla. Kyselyn voi Webropolissa toteuttaa monella eri tavalla sekä onlinessa että offlinessa, hyödyntäen esimerkiksi sähköpostia, verkkosivuja tai sosiaalista mediaa. Webropolin turvallisuustaso mainitaan korkeaksi, eikä vastaajia anonyymeissa kyselytutkimuksissa pystytä tunnistamaan. (Webropol 2018.)

Linkki Webropolin kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostiviestiin upotettuna. Suostumus kyselyn vastausten käytöstä tutkimukseen pyydettiin huoltajilta kyselyn yhteydessä. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, eivätkä vastaajien

sähköpostiosoitteet tulleet tietooni, koska kyselyyn liittyvät sähköpostiviestit lähetettiin varhaiskasvatuspalvelujen toimesta. Vastaajien yhteystietoihin liittyvät salassapitosäädökset säilyivät tässä tutkimuksessa luotettavina, koska vastaajien yhteystietoja ei tutkimuksessa käsitelty.

Varsinaisen kyselylomakkeen (liite 4) kysymysten laadinta oli pitkä prosessi, jonka aloitin jo aiheen ideavaiheessa. Opinnäytetyön aiheen hahmottumisen jälkeen kysymysten laadintaa helpottivat aiheen rajaaminen ja tiettyjen käsitteiden jääminen aiheen ulkopuolelle. Tällaisia olivat esimerkiksi osallisuuden käsite, jota tutkimuksessa ei varsinaisesti tutkittu. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat jätin myös tutkimuksen ulkopuolelle, sillä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 10) mukaan ne laaditaan jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle yhteistyössä huoltajan kanssa.

Kysymysten laadinnassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) oli keskeisenä lähteenä, sillä sen perusteella pyrin löytämään niitä seikkoja, joihin huoltajien halukkuutta osallistua ja vaikuttaa voisi tiedustella. Kysymysten laadinnassa auttoivat myös johtajilta saamani ehdotukset, joita käytin apuna kysymysten laadinnassa. Kysymyksiä laatiessani pyrin pitämään mielessäni varsinaisen tutkimuskysymyksen ja sen, antavatko kysymysten vastaukset vastauksen varsinaiseen tutkimuskysymykseen ja ratkaistaanko niiden avulla asetettu tutkimusongelma.

Kanasen (2014, 142) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa tiedon keräämiseen käytetään avoimia kysymyksiä tai strukturoituja kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot ovat valmiina. Hirsjärvi ym. (2012, 198–200) puolestaan jakavat kysymysten muodot avoimiin kysymyksiin, monivalintakysymyksiin ja asteikkokysymyksiin. Monivalintakysymyksissä ja asteikkokysymyksissä vastausvaihtoehdot ovat valmiina, joten näkisin niiden molempien kuuluvan strukturoitujen kysymysten kysymystyyppiin. Valli (2018, 106) esittelee osaltaan erilaisia asteikkokysymyksiä, joita hän kutsuu järjestysasteikkoisiksi eli intensiivisyyttä mittaaviksi mittareiksi. Kyselyn kysymyksiä muotoillessani pyrin ymmärtämään erilaisten kysymysten tarkoitusta ja mahdollisuuksia tutkimukseni kannalta ja hyödyntämään kyselyn laadintaa koskevaa kirjallisuutta kysymyksiä laatiessani.

Kyselylomakkeen kysymykset sisälsivät sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Strukturoidut kysymykset olivat valintakysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai asteikkokysymyksiä. Monivalintakysymyksissä vastausvaihtoehdoista tuli valita yksi itselleen sopiva vaihtoehto, paitsi yhdessä, jossa vastausvaihtoehtoja pystyi valitsemaan useampia. Lomakkeen tekniikassa tämä huomioitiin siten, että vastaaja ei vahingossa pysty valitsemaan kuin yhden vaihtoehdon niissä kysymyksissä, joissa se oli tarkoituskin. Asteikkokysymyksissä käytin Likertin asteikkoa, jonka Valli (2018, 106) kuvaa olevan useimmiten käytetyn ja sopivimman silloin, kun mitataan asenteita tai mielipiteitä. Laati-
missani mielipidettä tiedustelemissa kysymyksissä vastausvaihtoehtoja oli viisi, joista yksi oli en osaa sanoa -vaihtoehto. En osaa sanoa -vaihtoehdon tarpeellisuudesta löytyi eriäviä mielipiteitä metodikirjallisuudessa. Vallin (2018, 106) mukaan vaihtoehto ei aina ole tarpeellinen, sillä vastaaja voi jättää vastamatta, jollei hänellä ole mielipidettä asiasta. Hirsjärven ym. (2012, 203) mukaan puolestaan ”ei mielipidettä” vaihtoehdon tarjoaminen vastaajille ei pakota ihmisiä valitsemaan vastoin mielipidettään.

Kananen (2015, 204) toteaa kyselylomaketta kannattavan testata ulkopuolisilla, sillä omia kirjoitusvirheitään tai asiavirheitä ei lomakkeen laatija sokaistuksessaan omalle tekstilleen välttämättä aina itse huomaa. Testasin kyselylomaketta ja pyysin siitä palautetta kolmella eri taholla. Kyselyä testasivat ja palautetta siitä antoivat muutamat yksityishenkilöt lähipiirissäni, opiskelutoverit ja ohjaava opettaja oppilaitoksessa opinnäytetyön suunnitelman esittämisen yhteydessä sekä Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden johtoryhmän jäsenet, eli päiväkotien johtajat sekä varhaiskasvatusjohtaja.

Kyselyn testauksen avulla sain arvokasta palautetta kyselyn muokkaamista varten. Yksityishenkilöiden palautteessa korostui tekstin ymmärrettävyys ja vastaamiseen kulunut aika. Opiskelutovereiden ja ohjaavan opettajan palaute hyödytti erityisesti kyselyn rakenteessa. Päiväkotien johtajien testatessa kyselyä keskeistä oli se, että testauksen avulla he saivat tietoa siitä, minkälainen huoltajille lähetettävä kysely on ja tarpeen mukaan pystyivät antamaan palautetta etenkin kyselyn asiasisällöstä. Testauksen perusteella kysely olisi voinut kenties olla lyhyempi. Etenkin yksityishenkilöiden vastaamiseen kulunut

aika oli pidempi kuin oletin. Vastaamiseen kuluneeseen aikaan vaikuttivat kuitenkin esimerkiksi avoimiin kysymyksiin käytetty aika ja niistä saatavan tiedon takia en halunnut jättää niitä kyselystä pois.

5.5 Aineiston keruu

Kysely toteutettiin huhti-toukokuussa 2018. Olimme sopineet va. varhaiskasvatusjohtaja Salmisen kanssa, että huoltajille lähetettävät viestit sekä varsinainen kysely lähetetään Salmisen kautta muuten, paitsi hänen poissa ollessaan suoraan päiväkotien johtajille. Lähetin huoltajille laatimani kyselyä koskevan infokirjeen sähköpostitse Salmiselle tiistaina 24.4.2018. Salminen välitti infokirjeen päiväkotien johtajille, jotka puolestaan välittivät sen eteenpäin päiväkotiansa lapsiryhmiin ja alueidensa perhepäivähoitajille edelleen perheille lähetettäväksi.

Lähetin Salmiselle sähköpostitse perjantaina 4.5.2018 varsinaisen huoltajille suunnatun kyselyn saatekirjeineen, jonka hän välitti edelleen päiväkotien johtajille. Päiväkotien johtajat välittivät kyselyn edelleen päiväkotiansa lapsiryhmiin ja alueidensa perhepäivähoitajille huoltajille lähetettäväksi alkaen maanantaista 7.5.2018. Perjantaina 11.5.2018 kyselyyn oli vastannut 56 vastaajaa, joista 5 oli perhepäivähoidosta. Lähetin päiväkotien johtajille sähköpostiviestin, jossa kerroin väliaikatietoja kyselyn vastausmäärästä sekä tietoa tulevasta muistutusviestistä. Maanantaina 14.5.2018 lähetin huoltajille suunnatun muistutusviestin kyselystä suoraan päiväkotien johtajille, jotka välittivät viestin eteenpäin.

Kysely sulkeutui sovitusti maanantaina 21.5.2018 klo 00.00. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä 100 vastaajaa (26 %). Laadin huoltajille kyselyyn osallistumisesta kiitoskirjeen (liite 5), jossa kerroin myös muutamia kyselyn keskeisiä tuloksia. Kiitoskirjeen huoltajille lähetin sähköpostitse Salmiselle 25.5.2018, josta hän välitti sen edelleen päiväkotien johtajille eteenpäin välitettäväksi. Kyselyn tulokset lähetin 25.5.2018 Salmiselle sekä Word-tiedostona, että Salmisen pyynnöstä myös PowerPoint-esityksenä. Salminen välitti kyselyn tulokset edelleen päiväkotien johtajille tiedoksi ja parhaimmaksi katsomallaan tavalla hyödynnettäväksi.

5.6 Aineiston analysointi

Määrällisessä tutkimuksessa aineistoa analysoidaan käyttämällä tilastollisia menetelmiä. Yleisimpiä tulosten esittämistapoja kyselylomakkeella kerätyn aineiston esittämisessä ovat suorat jakaumat, ristiintaulukointi ja jakauma- ja tunnusluvut sekä avointen kysymysten osalta tulosten esittäminen. (Kananen, 2015, 286–287.) Opinnäytetyössäni tutkimuksen aineiston keruu tapahtui aineiston käsittelyn ja analysoinnin mahdollistavan Webropol-kyselytyökalun avulla. Tulosten esittämistavan muokkaamisessa käytin Wordin tekstinkäsittelyohjelmaa. Aineiston esittämisessä ja analysoinnissa käytin suoria jakaumia ja ristiintaulukointia. Avoimissa kysymyksissä tarkastelin vastauksia lähinnä analysoimalla sisältöä.

Suora jakauma eli yksiulotteinen frekvenssijakauma on yksinkertaisin keino esittää yhden muuttujan ominaisuuksia aineistossa. Koska kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään, menettävät kappalemäärät merkityksensä ja suorista jakaumista laaditut taulukot esitetäänkin prosenttitaulukkoina eli suhteellina taulukkoina. (Kananen 2011, 74–75.) Analyysimenetelmänä tulkittaessa suorista jakaumista laadittuja taulukoita käytin lähinnä tilastollista päättelyä ja Kanasen (2011, 85) mainitsemaa kuvailevaa tutkimusta, jolle tasolle hänen mukaansa usein opinnäytetyöt jäävät. Tilastollisen päättelyn avulla pyritään löytämään hänen mukaansa tutkimusongelman kannalta keskeiset jakaumaluvut, jotka puolestaan voidaan yleistää koskemaan perusjoukkoa.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioiden väliset riippuvuussuhteet herättävät usein kiinnostusta. Ristiintaulukoinnin avulla voidaan yksinkertaisimmillaan tarkastella samanaikaisesti kahden eri muuttujan välistä riippuvuutta. Ristiintaulukoinnissa käytetään suorien jakaumien tavoin esittämistapana prosenttitaulukkoa, josta tutkimusongelman mukaisesti etsitään joko riippuvuuksia tai säännönmukaisuuksia. (Kananen 2011, 77.) Ristiintaulukointia käytin selvittäessäni sitä, onko vastaajien taustatiedoilla vaikutusta tutkittaviin aiheisiin. Tarkastelin esimerkiksi huoltajien iän vaikutusta vastauksissa sekä vertailin päiväkotia ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävien mielipiteitä.

Avoimia kysymyksiä analysoidessani tarkastelin niitä etupäässä aineiston sisällön perusteella, pyrkien etsimään niistä vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Avoimia kysymyksiä voidaan käsitellä myös tilastollisin menetelmin, jossa vastaukset muunnetaan taulukkomuotoon (Kananen 2011, 101). Avointen kysymysten etuna on vastaajan perusteellisen mielipiteen sekä hyvien ideoiden esille saamisen mahdollisuus. Niihin jätetään kuitenkin usein myös vastamatta ja vastaukset voivat olla epätarkkoja ja asian vierestä. (Valli 2018, 114.) Avoimiin kysymyksiin saatujen vastausten määrä kyselyssä oli varsin maltillinen - enimmillään 13 vastausta kysymykseen, joten vastausten analysoimisen tilastollisin keinoin katsoin olevan tarpeetonta.

Aineiston esittämistapana käytin taulukoita, jotka muokkasin tekstinkäsittelyohjelmalla vastaamaan Kananen (2011, 75) esittämää standardin mukaista taulukkoa. Taulukoissa tulokset esitetään ainoastaan prosentteina, mikä Kananen (2011, 76) mukaan riittää suhteellisena taulukkona esitettävän taulukon esittämismuodoksi. Prosenttilukujen lisäksi asteikkokysymyksissä tuloksista esitetään myös painotettu keskiarvo, joka on laskettu arvojen 1–4 kesken. En osaa sanoa -vaihtoehtoa ei ole painotettuun keskiarvoon laskettu mukaan. Painotetut keskiarvot näkyvät taulukoissa ainoastaan informatiivisina ja niitä ei ole taulukoiden tulkinnassa käytetty.

Pohdin painotetun keskiarvon merkitystä tulosten esittämisessä ja mukaan ottamista taulukoihin ja saatuani opinnäytetyöni ohjaajalta näkökulmaa asiaan, jätin painotetut keskiarvot taulukoihin. Kananen (2015, 292) toteaa asteikkokysymyksissä tulosten esittämisessä keskiarvon olevan prosenttitaulukkoa havainnollisemman tavan. Kananen (2011, 100) mukaan keskiarvolukuun liittyy kuitenkin omat ongelmansa, sillä erilaisistakin jakaumista saatetaan saada sama keskiarvoluku. Keskiarvojen näkyminen taulukoissa todettiin kuitenkin informatiiviseksi, sillä paljon prosenttilukuja sisältävistä taulukoista pystyi keskiarvon perusteella helposti näkemään esimerkiksi sen, mikä vastausvaihtoehto on saanut eniten kannatusta ja mikä vähiten. En osaa sanoa -vaihtoehdon jättäminen pois keskiarvosta saattoi kuitenkin vääristää joitakin tuloksia niiden vastausten kohdalla, joissa en osaa sanoa -vaihtoehdon määrä oli esimerkiksi huomattavan suuri.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA TULOSTEN ANALYSOINTI

Kohderyhmän tilastollisena lukumääränä käytettiin Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa olevien alle esikouluikäisten lasten perheiden lukumäärää, joka kyselyn varsinaisena julkaisemispäivänä oli 385. Kyselyyn tuli 100 vastausta, joka tarkoittaa 26 % osuutta kohderyhmästä. Kysely oli avattu lähettämättä 120 kertaa. Kyselyn pystyi avaamaan linkin kautta useaan kertaan, mutta kyselyä ei pystynyt tallentamaan ja jatkamaan myöhemmin.

Luotettavasti ei voida esittää, ovatko kyselyn avanneet eri henkilöitä kuin siihen vastanneet. Mahdollista on, että jotkut ovat avanneet kyselyn ensin lähettämättä sitä ja avanneet sen myöhemmin uudelleen ja lähettäneet vastaukset. Siinä tapauksessa, että kyselyn lähettämättä avanneet olisivat eri henkilöitä kuin kyselyyn vastanneet, näyttäytyisi lähettämättä jättäneiden joukko mielestäni suurena. Tämä herättäisi kysymyksiä kyselylomakkeen toimivuudesta. Koska asiaa ei pystytä kuitenkaan luotettavasti esittämään, jätetään vastanneiden ja lähettämättä jättäneiden määrä toteamisen tasolle.

6.1 Vastajien taustatiedot

Vastajien taustatiedoista kyselyssä kysyttiin vastaajien huoltajuussuhdetta, ikää ja lapsen päivähoitomuotoa. Vastajista 81 % oli lapsen äiti ja 13 % lapsen isä. Yhdessä huoltajista vastasi 6 % (taulukko 1). Kukaan vastaajista ei ollut valinnut vaihtoehtoa muu huoltaja, joten tulosten perusteella ainakin 94 % vastaajista oli lasten vanhempia. Yhdessä vastanneiden sukupuoli tai huoltajuussuhde ei vastauksesta ilmene, joten yhdessä vastanneissa voi olla sekä isiä, äitejä ja muita huoltajia.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden huoltajuussuhde

N	100 %
äiti	81
isä	13
muu huoltaja	0
vanhemmat/huoltajat yhdessä	6
Yht.	100

Kyselyyn vastanneita huoltajia oli joka ikäryhmästä (taulukko 2). Vastajien määrät jakaantuivat melko tasaisesti ikäryhmien kesken, lukuun ottamatta alle

25-vuotiaita, joita vastanneista oli vain 6 %. Huoltajien vastatessa yhdessä ja ollessa eri ikäryhmistä, oli huoltajille jätetty valittavaksi jommankumman huoltajan ikäryhmä.

Taulukko 2. Vastajat ikäryhmittäin

N	100 %
24 v ja alle	6
25-29 v	16
30-34 v	27
35-39 v	28
40 v ja yli	23
Yht.	100

Vastajien ikää tiedusteleva kysymys antaa vastauksen siihen, mihin ikäryhmiin kyselyyn vastanneet huoltajat kuuluivat. Kysymys ei vastaa siihen, mihin ikäryhmiin kyselyyn vastaamatta jättäneet kuuluivat, joten tulosten perusteella ei voida yleistää huoltajien ikää Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa.

Lapsen pääasiallinen hoitopaikka oli päiväkotia (taulukko 3). Päiväkotia käytti 91 % ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa joka kymmenes (9 %). Koko kohderyhmään verrattuna kyselyyn vastanneiden jakautuminen päiväkotia ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttäviin vastasi melko hyvin kohderyhmänä ollutta perusjoukkoa.

Taulukko 3. Hoitopaikat kyselyyn vastanneilla ja koko kohderyhmällä

N	kyselyyn vastanneet 100 %	koko kohderyhmä 385 %
päiväkotia	91	89
perhepäivähoito/ryhmäperhepäivähoito	9	11
Yht.	100	100

Kyselyn kohderyhmästä 343 käytti päiväkotia ja 42 perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa. Päiväkotia hoitopaikkana käyttävistä kyselyyn vastasi reilu neljännes (27 %) ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävistä noin viidesosa (21 %). (Taulukko 4)

Taulukko 4. Päiväkotia ja perhepäivähoitoa/ryhmäperhepäivähoitoa käyttävien kyselyyn vastanneiden määrä.

	päiväkoti	perhepäivähoito/ ryhmäperhepäivähoito
Vastasi kyselyyn	91 (27%)	9 (21%)
Ei vastannut kyselyyn	252 (73%)	33 (79%)
Yht.	343 (100%)	42 (100%)

6.2 Näkökulmia osallistumiseen ja vaikuttamiseen

Eniten huoltajat halusivat vaikuttaa ympäristön turvallisuuteen, johon 63 % vastaajista haluaisi vaikuttaa paljon tai jonkin verran (taulukko 5). Päivähoitopaikkaa koskevaan yleiseen päätöksentekoon haluaisi myös vaikuttaa paljon tai jonkin verran noin puolet (49 %) vastaajista. Vähiten haluttiin vaikuttaa materiaalihankintoihin ja päivähoitopaikan tilojen käyttöön, joihin molempiin paljon tai jonkin verran halusi vaikuttaa alle viidesosa (17 %) vastaajista.

Taulukko 5. Minkä verran huoltajat haluaisivat vaikuttaa seuraaviin asioihin huollettavansa päivähoitopaikassa.

	N	paljon (4) %	jonkin verran (3) %	vähän (2) %	en lain- kaan (1) %	en osaa sanoa (0) %	ka
Materiaalihankintoihin (lelut, pelit, kirjat, välineet jne.).	100	4	13	40	36	7	1,71
Retkikohteisiin.	100	5	37	41	15	2	2,28
Yhteisten tapahtumien viettotapaan (juhlat, vanhempainillat, tapahtumat jne.).	100	7	32	49	12	0	2,34
Päivähoitopaikan tilojen käyttöön.	100	3	14	36	40	7	1,66
Ympäristön turvallisuuteen (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö).	100	19	44	23	11	3	2,65
Päivähoitopaikkaa koskevaan yleiseen päätöksentekoon.	100	12	37	33	10	8	2,35

Taulukon 6 vastausten esittelyssä vaihtoehdot täysin ja jokseenkin samaa mieltä on tuloksia esiteltäessä yhdistetty. Lähes kaikki (96 %) huoltajat olivat sitä mieltä, että haluavat osallistua ja vaikuttaa sen verran, kuin itse pitävät tarpeellisena. Suurin osa (86 %) koki myös saavansa tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi ja neljä viidestä (80 %) oli sitä mieltä, että mielipiteiden kertomiseen ja palautteen antamiseen päivähoidolle on toimivia keinoja. Suurin osa (86 %) huoltajista haluaa osallistua päiväkodissa järjestettäviin yhtei-

siin tapahtumiin ja reilu puolet (53 %) haluaisi lähteä mukaan lapsiryhmän yhteisille retkille. Huoltajien välisestä yhteistoiminnasta oli kiinnostunut alle puolet (44 %) vastaajista. Vähiten kiinnostusta herätti lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun osallistuminen yhdessä henkilökunnan kanssa, johon vastaajista halusi osallistua kolmasosa (33 %).

Taulukko 6. Huoltajien mielipiteitä osallistumisesta koskeviin väittämiin.

	N	täysin samaa mieltä (4) %	jokseenkin samaa mieltä (3) %	jokseenkin eri mieltä (2) %	täysin eri mieltä (1) %	en osaa sanoa (0) %	ka
Haluan osallistua päivähoitossa järjestettäviin yhteisiin tapahtumiin.	100	46	40	7	5	2	3,23
Haluan lähteä mukaan lapsiryhmän yhteisille retkille.	100	9	44	29	12	6	2,38
Haluan osallistua lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun yhdessä henkilökunnan kanssa.	100	3	30	43	20	4	2,08
Minulla on toimivia mahdollisuuksia kertoa mielipiteeni/ antaa palautetta päivähoitolle.	100	32	48	7	5	8	2,91
Olen kiinnostunut huoltajien välisestä yhteistoiminnasta (esim. vanhempainryhmät).	100	10	34	35	16	5	2,28
Haluan osallistua ja vaikuttaa sen verran, kuin itse koen tarpeelliseksi.	100	60	36	2	2	0	3,54
Saan tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi.	100	48	38	8	4	2	3,26

Tarkastelin ristiintaulukoinnin avulla huoltajien iän merkitystä kyselyn vastauksissa. Tulosten perusteella vastauksista ei noussut esille kovin merkittäviä tai säännönmukaisia eroavaisuuksia, joita olisi voinut iän perustella lähteä tulkitsemaan. Merkittävämpää oikeastaan oli se, että ikäryhmien vastaukset jakaantuivat melko samansuuntaisesti kussakin ikäryhmässä. Keskeisin ikään liittyvä havainto liittyi huoltajien välistä yhteistoimintaa kysyvään mielipiteeseen (taulukko 7).

Vastausten perusteella näytti siltä, että mitä vanhempi vastaaja oli, sitä vähemmän huoltajien välinen yhteistoiminta kiinnosti. Taulukon tulkinnassa kiinnostuneiden määrään on laskettu ne, jotka olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä kysyttävästä asiasta. Noin kaksi kolmasosaa (66 %) 24-vuotiaista ja sen alle olevista huoltajista oli kiinnostunut huoltajien välisestä yhteistoimin-

nasta. Kiinnostuneita 25–29-vuotiaista oli reilu puolet (57 %) ja 30–34-vuotiaistakin vielä yli puolet (52 %). Kiinnostuneiden määrä 35–39-vuotiaista oli jo alle puolet (40 %) ja 40-vuotiaista ja sen yli kiinnostuneita oli enää vajaa kolmannes (26 %).

Taulukko 7. Vastaajien kiinnostus huoltajien väliseen yhteistoimintaan ikäryhmittäin.

	24 v ja alle (N=6) %	25-29 v (N=16) %	30-34 v (N=27) %	35-39 v (N=28) %	40 v ja yli (N=23) %	kaikki (N=100) %
täysin samaa mieltä	0	19	15	4	9	10
jokseenkin samaa mieltä	66	38	37	36	17	34
jokseenkin eri mieltä	17	31	37	39	35	35
täysin eri mieltä	17	6	7	18	30	16
en osaa sanoa	0	6	4	3	9	5
Yht.	100	100	100	100	100	100

Kaikissa ikäryhmissä oli myös niitä, jotka eivät olleet juurikaan kiinnostuneita huoltajien välisestä yhteistoiminnasta. Vaikka kiinnostuneiden määrä ristiintaulukoinnin mukaan laskee säännönmukaisesti iän noustessa, ei tiedetä, onko se selittävä tekijä. Selittävä tekijä voisi asiaa tutkittaessa löytyä myös muualta, esimerkiksi perheen lasten lukumäärästä, sukupuolesta, koulutustaustasta, ekonomisesta asemasta tai jostakin muusta tekijästä.

6.3 Mielenpitoita yhteydenpidon ja tiedonsaannin toimintatavoista

Lähes kaikki vastaajat (94 %) pitivät suullisesti tapahtuvaa mielipiteen kertomista ja palautteen antamista päivähoitolle erittäin tai melko toimivana tapana (taulukko 8). Noin neljä viidestä ilmoitti erittäin tai melko toimiviksi myös kirjallisesti sähköpostilla (85 %) sekä tekstiviestillä (78 %) tapahtuvan toimintatavan. Palautelaatikon ja erillisen tietotekniikkaa hyödyntävän sovelluksen toimivuuden arviointiin tuli huomattavan paljon en osaa sanoa -vastauksia. Erillisen tietotekniikkaa hyödyntävän sovelluksen käyttöä puolet (50 %) vastaajista piti kuitenkin erittäin tai melko toimivana.

Taulukko 8. Huoltajien mielipiteitä siitä, kuinka toimivina he pitävät erilaisia tapoja kertoa mielipiteensä/ antaa palautetta päivähoitolle.

	N	erittäin toimiva (4) %	melko toimiva (3) %	vähem- män toi- miva (2) %	ei lain- kaan toimiva (1) %	en osaa sanoa (-) %	ka
Suullisesti.	100	61	33	3	3	0	3,52
Kirjallisesti sähköpostilla.	100	43	42	9	2	4	3,18
Tekstiviestillä.	100	38	40	11	6	5	3
Nimettömästi esim. palautelaatikkoon.	100	17	20	23	13	27	1,87
Erillisen tietotekniikkaa hyödyntävän so- velluksen avulla.	100	19	31	10	6	34	1,95

Taulukon 8 kysymyksen asettelu oli kenties tulkinnanvarainen. Kysymykseen oli mahdollista vastata joko niin, että arvioi nykyisten, käytössä olevien tapojen toimivuutta tai siten, että pohtii tapojen toimivuutta hypoteettisesti, eli olettaen, olisiko tapa toimiva vai ei. Se, millä tavalla kysymys on tulkittu, ei vastauksista luotettavasti selviä. En osaa sanoa -vaihtoehtojen runsas määrä palautelaatikkoa ja tietotekniikan käyttöä koskevissa vastauksissa voisi kertoa siitä, että toimintatapoja ei päivähoitossa käytetä, jolloin vastaajilla ei ole vaihtoehtojen toimivuudesta kokemusta.

Avoimena kysymyksenä huoltajilta kysyttiin, millä muilla keinoin he haluaisivat kertoa mielipiteensä tai miten he ehdottavat, että se selvitettäisiin. Kysymykseen tuli 12 (12 %) vastausta. Huoltajien mielipiteissä ja ehdotuksissa useassa nousi esille muun muassa erilaiset kyselyt niin keskustelemalla kuin kirjallisesti ja tietotekniikan avullakin.

Keskustelemalla

Perinteinen paperilla kysely koteihin

Kysely esim. Tulevista suunnitelmista tai tapahtumista.

Palautekyselyitä esimerkiksi tapahtumien jälkeen.

Olen kertonut ainakin kirjallisesti papereilla ja lomakkeilla sekä ideaseinälle lappusin. Mitä tiedoilla tehdään, en tiä.

Hankala asia tosiaan! Teorian tasolla haluaisin paljonkin osallistua, mutta fakta on, että kun on sekä omat urat ja kouluikäisiä lapsia, joilla on omat leirikoulu- ja harrastekuvionsa osallistuttavana niin kyllä kaikkia ylimääräiset yhteistapahtumat nostaa lähinnä verenpainetta. Edellisessä joulujuhlissa näytettiin video lasten arjesta. Se oli tosi kiva! Olisi mahtava nähdä video niistä kokouksista joita lapsilla on! Se hetki lasta hakiessa ja tuodessa ei kuitenkaan kerro mitään siitä, mitä päivällä on tapahtunut. Siksi ehkä taivun sovelluksiin ja etäoalveluihin näissä muissakin osallistumisissa. Wilma, sähköiset kyselyt, videot?! Suullinen palaute ei ainakaan toimi! On ihan kamalaa yrittää muistaa aamuisin kaiken lähtöhässäkän jälkeen muistaa sanoa päiväkodissa jokin asia tai vasun ajanvaraus! Toisaalta sovellusten kanssa pitää olla tarkkana: Haluamme kuitenkin että hoitohenkilökunta on ennen kaikkea lastemme kanssa eivätkä ole katse ja kädet kännykässä yrittäessään saada sovelluksia toimimaan tai tarkkaile to lannetta kameran ruudun takaa...

Whatsup

Vastauksista nousi esille myös huoltajilta saatavan tiedon merkitys ja sen käyttömahdollisuus päivähoidossa sekä toiveiden esittämisen mahdollisuus.

Turvallisuuteen ja terveyteen liittyviä rakentavia havaintoja. En tiedä kerätäänkö niitä systemaattisesti. Esimerkiksi mitkä taudit menossa lapsiryhmässä, onko sisäilmaongelmia, huomaako vanhemmista joku että pihalla on jotain vaarallista. Esim puutteita hiekoituksessa, ampiaispesä tms.

Minä luotan siihen, että päiväkodin henkilöstö osaa nämä asiat päättää ja jos minulle tai muille tulee vinkkejä mieleen, voin niistä jutella. Samoin jos päiväkotia tarvitsee tietyn alan osaajaa/vierailijaa/vinkkejä, niin niitä voi tietysti vanhemmilta tai huoltajilta kysyä.

Toiveiden / osallisuuden puu on kiva. Voi laittaa omat ja lapsen toiveet nimettömänä (ryhmän toimintaan liittyvät toiveet)

Huoltajille tarkoitetut vertaisryhmätapaamiset saivat myös mainintoja.

Vanhempainilloissa tms. infoissa

Säännölliset vanhempainryhmän tapaamiset, joissa lasten mahdollista leikkiä viereisessä tilassa

Lapsiryhmän toiminnasta saatu suullisesti kerrottu tieto oli lähes kaikkien (96 %) huoltajien mielestä erittäin tai melko tärkeää (taulukko 9). Erittäin tai melko

tärkeinä huoltajat pitivät myös sähköpostikirjettä (92 %) ja dokumentteja päivähoiton seinillä (90 %). Päivähoidon blogi sai vähiten kannatusta; noin kolmasosa (32 %) piti sitä erittäin tai melko tärkeänä.

Taulukko 9. Huoltajien mielipiteitä siitä, kuinka tärkeinä he pitävät eri tapoja saada tietoa lapsensa/huollettavansa lapsiryhmän toiminnasta.

	N	erittäin tärkeää (4) %	melko tärkeää (3) %	vähemmän tärkeää (2) %	ei lainkaan tärkeää (1) %	en osaa sanoa (-) %	ka
Suullisesti kerrottu tieto.	100	83	13	3	1	0	3,78
Dokumentit päivähoiton seinillä (kuvat, kirjoitukset jne.)	100	47	43	7	3	0	3,34
Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävät kanavat, kuten suljettu ryhmä sosiaalisessa mediassa (Facebook, WhatsApp tms.).	100	25	23	32	13	7	2,46
Sähköpostikirje.	100	54	38	5	3	0	3,43
Päivähoidon blogi.	100	15	18	36	15	16	2,01

Avoimena kysymyksenä huoltajilta kysyttiin, millä muilla keinoin heidän mielestään olisi toimiva tapa saada tietoa lapsiryhmän toiminnasta. Kysymykseen tuli 6 (6 %) vastausta. Vastauksissa nousi esille samoja teemoja kuin edellisessä kysymyksessäkin, eli keskustelu, WhatsApp-ryhmä, blogi ja sähköposti, sekä lisäksi myös reissuvihko ja vanhempainillat tai muut infot. Yksi vastaajista viittasi katsomaan edellisen kysymyksen vastaukseen, mutta kyselyn anonymiteetin vuoksi vastaajan vastausta edelliseen kysymykseen ei pystytä yhdistämään.

Olisi kiva jos hoitajat kertoisivat enemmän kun hakee iltapäivällä lapsen pois päivähoitosta, mitä päivän aikana on ryhmän kanssa tehty. Varsinkin 3-vuotias ei oikein osaa kertoa vielä kotona päivän tapahtumista. 5-vuotias taas kertoo kaiken.

Vanhempainillat tms. infot

Blogi on ihan parasta, tieto on aina käden ulottuvilla, myös s-postitse kirjeet luetaan aina. Muuten henkilökunnan kanssa keskustelu on aina kiva juttu päivän päätteeksi, ja myös nuo VASU-keskustelut kahdesti vuodessa.

Olisi mukavaa kirjoittaa reissuvihkoa päivä tai viikon tapahtumista, ne jäisi mukaviksi muistoiksi.

Yksi vastaajista ehdotti etukäteisinformaatiota lapsiryhmän toiminnasta.

Toimintakauden teema/teemat voisi tiedottaa ja suunnitellut retki-kohteet yms. jo kauden alussa. siinä vaiheessa ei tarvita tarkkoja päivämääriäkään vielä, mutta tietäisi mitä on tulossa. Sitten retket/erikoisemmat jutut edellisellä viikolla. Nämä voi tiedottaa sähköpostilla. Jos vanhempia halutaan saada keskustelemaan/kommentoimaan yhdessä niin watsapp ryhmä voisi olla hyvä.

6.4 Näkemyksiä vertaisryhmätoiminnasta ja osaamisen hyödyntämisestä

Taulukossa 10 esitettyihin vaihtoehtoihin huoltajat saivat valita useita vaihtoehtoja. Vastauksia kysymykseen tuli 185. Eniten kannatusta saivat tarvittaessa kokoon kutsuttava ryhmä (28 %) sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä ryhmä (27 %). Perinteinen, säännöllisesti kokoontuva ryhmä sai vain 13 % kannatuksen.

Taulukko 10. Mihin huoltajien välisiin toimintatapoihin huoltajat haluaisivat osallistua.

	N = 185 %
Tarvittaessa kokoon kutsuttava ryhmä	28
Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä ryhmä (esim. suljettu Facebook tai WhatsApp -ryhmä)	27
Sähköpostin välityksellä toimiva ryhmä.	19
Perinteinen, säännöllisesti kokoontuva ryhmä (vanhempainyhdistys, vanhempainryhmä)	13
En osaa sanoa.	11
Joku muu, mikä?	2
Yht.	100

Kysymyksen ”Joku muu, mikä?” vaihtoehtoon tuli kolme vastausta (2 %).

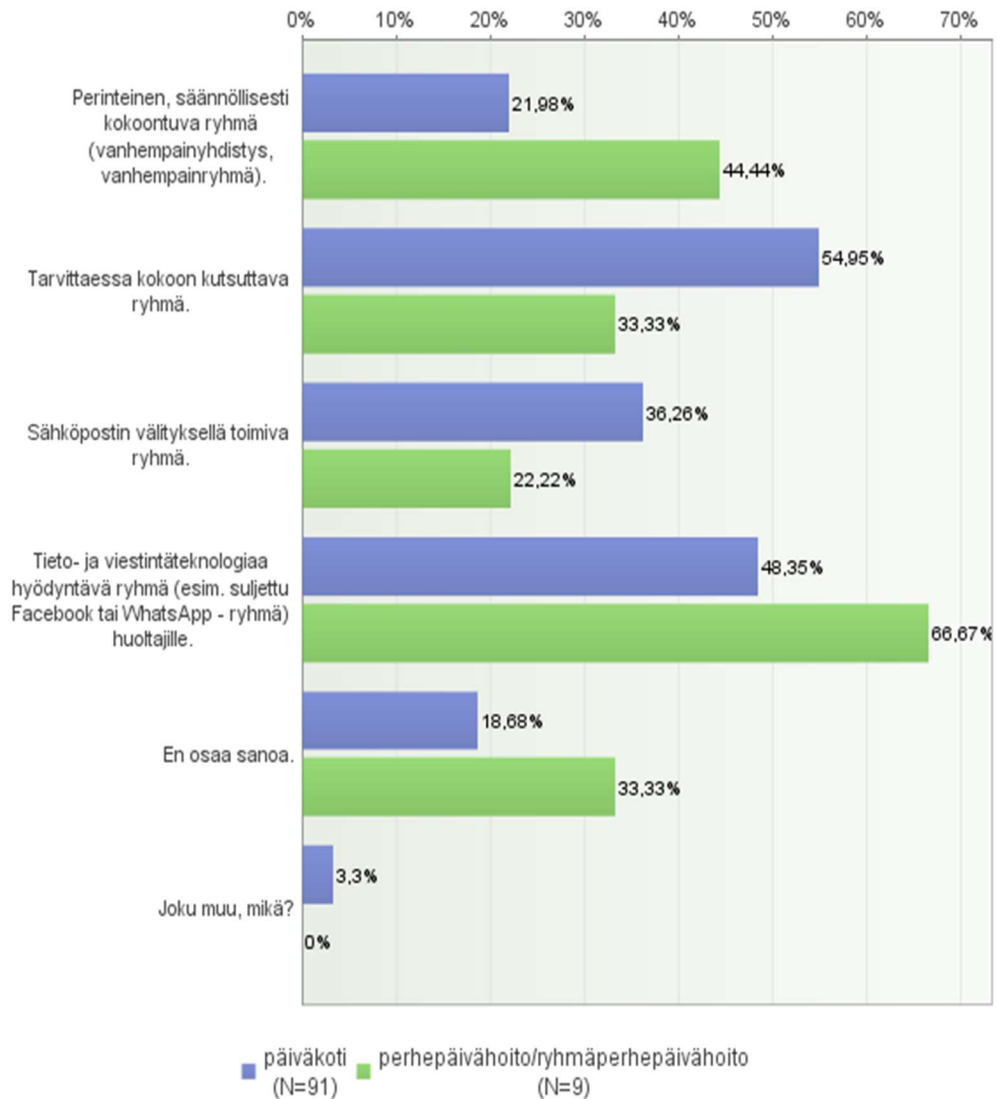
jos olisi konkreettinen lista tehtävistä, jonne voi ilmoittautua missä tarvitaan apua. Esim yhteistapahtumien yhteydessä.

Jokin työtila-tyyppinen sähköinen ratkaisu, jossa samassa tilassa löytyisi valokuvat, ilmoittautumiset, infot kuin ehdotukset ja vapaa keskustelupalstakin

Sovellus

Päivähoitoa ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävien vastauksissa ilmeni eroavaisuuksia siinä, mikä vaihtoehtoista sai eniten kannatusta.

tusta (kuva 1). Päivähoitoa käyttävistä kannatti eniten tarvittaessa kokoon kutsuttavaa ryhmää (55 %), kun taas perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävistä eniten kannatti tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävää ryhmää (67 %). Perinteinen, säännöllisesti kokoontuva ryhmä sai myös perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttäviltä 44 % kannatuksen, vaikka se kokonaisuuteen verraten sai toimintatavoista vähiten kannatusta.

Kuva 1. Vertailua päiväkotia ja perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa käyttävien vastauksissa siihen, mihin huoltajien välisiin toimintatapoihin he halusivat osallistua.

Huoltajilta kysyttiin myös, halusivatko he tarjota osaamistaan, harrastustaan, mielenkiinnon kohdettaan tai taitoaan päivähoiton käyttöön (taulukko 11). Kymmenesosa huoltajista (10 %) vastasi *kyllä* ja kolmasosa (31 %) *mahdollisesti*. Reilu kolmannes (35 %) *ei* ollut sellaiseen halukas ja neljäsosa (24 %) *ei osannut sanoa*.

Taulukko 11. Mielenkiinnon kohteita tai taitojaan päivähoiton käyttöön.

N	100 %
Kyllä	10
En	35
Mahdollisesti	31
En osaa sanoa	24
Yht.	100

Kysyttäessä, mitä osaamistaan, taitojaan, mielenkiinnonkohdettaan tms. huoltajat haluaisivat tai voisivat tuoda päivähoiton arkeen, tuli kysymykseen avoimia vastauksia 12 (12 %). Vastaukset olivat hyvin monipuolisia ja sisälsivät aihealueita laajalti. Osassa vastauksissa oltiin valmiita hyödyntämään erityisesti omaa työtään ja siihen liittyvää osaamista.

Työpaikkaan tutustuminen

Olen metäteollisuudessa töissä ja harrastin partiotoimintaa 30 - vuotta. Mielelläni voisin osallistua metsä teemaiseen projektiin.

yrittäjäyys

Osassa vastauksista oman työn tai mielenkiinnon hyödyntäminen nähtiin teoriassa mahdollisena, käytännössä ei ehkä niinkään tai sitten mahdollisena joskus tulevaisuudessa.

Liikunnalliset pelit ja leikit. Käytännössä tuskin onnistuisi, vaikka halua olisikin. Työ ja työajat esteenä

Voisin käydä kertomassa omasta työstäni, mutta en välttämättä halua :)

Myöhemmin oman lapsen ollessa vanhempi, voisi esitellä esim. sukellus harrastusta

Erilaisen tiedon ja taidon jakaminen nousi esille osassa vastauksista.

Kestävä kehitys, ympäristökasvatus - onko lapsilla ilmastohuolta? Onko hoitajilla ja opettajilla? Pitäisi ehkä olla.

Näkövammaisuudesta kertominen

retkeilytaidot

Ensiapu opetus myös lapsille

Liikunta

Eläimet ja niiden käyttömahdollisuudet oli mainittu kahdessa vastauksessa.

Eläimet

Koirien käyttö metsästyksessä ja harrastamisessa ylipäätään. Koiran taito rauhoittaa ihmiset. Minulla on 3 labradorinnoutajaa, joista yksi on toiminut aiemmin Kennelliiton Kaverikoirana ja nyt kaksi nuorempaa ovat sekä metsästyskäytössä että monipuolisina harrastuskavereina. Lajeina esim. toko, rally-toko, noutajien metsästyslajit, pyöräily, lenkkeily, uinti, jäljestys. Lisäksi ystäväpiiristäni löytyy samanrotuisia koiria, joita käytetään esine- ja ihmisetsintään.

6.5 Osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia ja esteitä

Neljä viidesosaa (80 %) vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että osallistumiseen ja vaikuttamiseen vaadittavaa aikaa on haasteellista järjestää perheen, arjen ja työelämän vaatimusten lisäksi (taulukko 12). Fyysisen osallistumisen mahdollisuuksien ei kuitenkaan katsottu johtuvan enemmistön (71 %) mukaan esimerkiksi pitkistä välimatkoista tai haasteellisista kulkuyhteyksistä.

Enemmistö vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että heille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päivähoitossa (62 %) ja että heidän mielipiteensä ja kehittämis ehdotuksensa huomioidaan (72 %). Lähes puolet (47 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että tieto- ja viestintäteknologian monipuolisempi käyttö lisäisi osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Taulukko 12. Huoltajien mielipiteitä siitä, mitkä seikat vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa.

	N	täysin sama mieltä (4) %	jokseenkin sama mieltä (3) %	jokseenkin eri mieltä (2) %	täysin eri mieltä (1) %	en osaa sanoa (-) %	ka
Mielipiteeni ja kehittämisehdotukseni huomioidaan päivähoitossa.	100	22	50	6	2	20	2,52
Pitkät välimatkat/haasteelliset kulkyhteydet heikentävät fyysisen osallistumiseni mahdollisuuksia.	100	10	11	19	52	8	1,63
Tieto- ja viestintäteknologian monipuolisempi käyttö lisääisi mahdollisuuksiani osallistua ja vaikuttaa.	100	15	32	21	11	21	2,09
Osallistumiseen ja vaikuttamiseen vaadittavaa aikaa on haasteellista järjestää perheen, arjen ja työelämän vaatimusten lisäksi.	100	42	38	9	6	5	3,06
Minulle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päivähoitossa.	100	20	42	17	4	17	2,44

Avoimena kysymyksenä kysyttiin huoltajien ehdotuksia siitä, miten heidän mielestään huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia voitaisiin päivähoitossa lisätä. Kysymykseen tuli 9 (9 %) vastausta. Osa vastaajista nosti esille päivittäisten tapaamisten, keskustelun ja yhteistyön tärkeyden.

Perinteinen tapa - on tärkeä tavata ihmisiä ja keskustella. Yhteisetketket (lapset+vanhemmat)

Kysymällä palautetta muutenkin kuin vasukeskustelussa, sen pitäisi käsitellä kuitenkin lasta, en halua keskittyä siinä muuhun.

Aidolla halulla tehdä yhteistyötä. Päätöksenteon perusteluilla.

Vanhempien kokoontuminen enemmän kuin kerran vuodessa

Vastauksissa ehdotettiin myös osallistumisen helpottamista sekä uusien toimintatapojen käyttöä.

Kun osallistuminen tehdään mahdollisimman helpoksi ja vaivattomaksi.

ehkä joku interaktiivisempi tapa, vaikka whatsapp voisi toimia. toisaalta olen aika täynnä kaikenlaisia appeja. sähköposti tulee perjantaina ja usein sunnuntaina olen jo unohtanut mitä seuraavalla

viikolla olikaan ohjelmassa

Osa vastaajista nosti esille huolensa hoitajien väsymyksestä ja työtaakasta ja sen vaikutuksista aiheeseen.

Tuntuu että lasten hoitajilla, jotka ovat meidän vanhempien kontakteja on niin kädet täynnä päivittäistä lastenhoitotyötä ja ovat iltapäivästä todella väsyneitä, ettei heitä viitsi enää vaivata omilla päähänpistoillaan. Olen pari kertaa avannut keskustelua päiväkotikiinteistön home - hajuista. Mutta on kipeä aihe ja hoitajat eivät halua siitä keskustella kun eivät asialle mitään mahda.

Päivittäiset tapaamiset ovat lähinnä päivähoitajien kanssa ja ilta-päivästä last hakiessa kun aikaa on enemmän rupertella tuntuu että hoitajat ovat väsyneitä ja pois lähdössä työpaikalta. Tai sitten heillä on vastuuta pihalla leikkivistä lapsista enemmän. Tulisiko ilta-päivällä olla enemmän hoitajia paikalla.

Yhdessä vastauksessa osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuutta ei nähty tarpeelliseksi lisätä.

Ei tarvitse lisätä. Luotan ammattilaisiin, enkä koe että tarvitaan lisää mitään.

Kyselyn lopussa huoltajilla oli mahdollisuus vastata vapaamuotoisesti avoimeen kysymykseen, jos heille tuli vielä mieleen jotakin, mihin tai miten he haluaisivat lapsensa tai huollettavansa päivähoidossa osallistua tai vaikuttaa. Kysymykseen tuli 7 (7 %) vastausta. Suurimmassa osassa vastauksista korostui tyytyväisyys ja luottavaisuus varhaiskasvatukseen. Kehittämisehdotuksia esitettiin myös.

Haluan esittää kiitokset Kailaan - päiväkodille lasten hyvästä hoidosta. Iso päiväkotitoimii hyvin. Positiivisuus, kiitos ja kannustus kunniaan.

Olen tyytyväinen ja luottavainen siihen, että päiväkodin henkilökunta osaa suunnitella toimintaa lapset, kasvutavoitteet ja realiteetit huomioiden. Parantamisen varaa on lähinnä ennakkotiedotamisessa (eli esim. toimintakauden alussa vähän suuntavii-voja/teemoja mitä tulossa)

Olen tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen. Luotan henkilökunnan osaamisen ja yhteistyö on ollut sujuvaa.

Minulla on täysi luotto varhaiskasvattajien ammattitaitoon, joten en juuri koe tarvetta vaikuttaa lapseni päivähoitoon. Toimintaan osallistumiseen puolestaan ei valitettavasti ole aikaa. Uskon, että lapseni saa erinomaista hoitoa, ikätasoaan vastaavaa toimintaa ja tarvittaessa turvaa ja läheisyyttä hoitopäivän aikana. Keskustelu henkilökunnan kanssa on luontevaa ja käytössä olevat viestintäkanavat (kasvotusten, sähköpostitse) riittäviä.

Turvallisuuteen ja terveyteen liittyvien havaintojen kerääminen - rakentavasti ja avoimesti. Siinä voisi jokin kätevä ilmoitusten tekemiseen tehty App:ll olla avuksi.

Kritiikkiä vastauksissa saivat päätöksenteko ja sopimusten noudattaminen.

Aikaisemmin vanhempien näkökulmia on huomioitu paremmin (n. 4-7 vuotta sitten) nyt viime vuosina huonosti. Kuluneen toimintakaudelle aikana vanhempien näkökulma jätetty johdon osalta kokonaan huomioimatta ja vanhemmat osallistamatta. Päätöksiä ei ole perusteltu. Johto on piiloutunut.

jos sovitaan suullisesti lapsen asioista tai toivomuksista niin niitä pitäisi noudattaa eikä vain sinne päin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa haettiin vastauksia siihen, mihin ja miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Tarkoituksena oli selvittää huoltajien mielipiteitä ja toiveita kysytyistä asioista sekä tuoda huoltajien näkökulma esille. Tutkimuksen avulla saatu tieto antaa mahdollisuuden ymmärtää huoltajien näkökulmaa osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Varhaiskasvatuspalvelut voivat hyödyntää saamaansa tietoa pohtiessaan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tarjoamista sekä kehittäessään toimintaansa.

7.1 Tärkeimmät tulokset

Esitän keskeiset tulokset huoltajien mielipiteistä osallistumiseen ja vaikuttamiseen varhaiskasvatuksessa tiivistetysti vastauksina tutkimuskysymyksiin. Lihavoidut tekstit ovat omiani ja niiden tarkoituksena on korostaa tärkeimpiä tutkimustuloksia.

1. Mihin huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua?

Huoltajat haluavat osallistua **päivähoidossa järjestettäviin yhteisiin tapahtumiin**. He pitävät mahdollisena osallistua myös **lapsiryhmän yhteisille retkille**. **Huoltajien väliseen yhteistoimintaan** osallistumiselle on huoltajien mielestä erilaisia vaihtoehtoja.

2. Miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua?

Huoltajat haluavat, että heidän kanssaan **keskustellaan** ja heidän mielipidettään **kysytään**. Huoltajat pitävät tärkeänä, että osallistuminen tehdään **vaivattomaksi** ja että he saavat osallistua **omien resurssiensa puitteissa**. Osa huoltajista haluaa myös tarjota **omaa osaamistaan päivähoidon hyödynnettäväksi**.

3. Mihin huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa vaikuttaa?

Huoltajat haluavat vaikuttaa **fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön turvallisuuteen**. Huoltajilla ilmeni halukkuutta vaikuttaa myös **päätöksentekoon** sekä **retkikohteisiin ja tapahtumiin**.

4. Miten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa vaikuttaa?

Ensisijaisesti huoltajat haluavat ilmaista mielipiteensä **suullisesti**. **Sähköpostin ja tekstiviestin** käyttöä pidetään myös toimivana. **Tieto- ja viestintäteknologian** käyttöä pidettiin mahdollisuutena sekä mielipiteiden kertomiseen, tiedon saamiseen, että huoltajien välisen yhteistoiminnan välineeksi.

Tarkastelemisani aiemmissa tutkimuksissa huoltajat olivat varhaiskasvatukseen pääsääntöisesti tyytyväisiä ja samansuuntaista tietoa antoi myös tämä tutkimus. Kyselyyn vastanneet huoltajat olivat etupäässä tyytyväisiä nykyisiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiinsa ja niihin käytössä oleviin toimintatapoihin. Huoltajat olivat kuitenkin vaihtelevissa määrin halukkaita

osallistumaan ja vaikuttamaan kaikkiin tutkimuksessa esitettyihin osallistumisen ja vaikuttamisen vaihtoehtoihin, sillä kaikkiin esitettyihin toimintatapoihin ja vaihtoehtoihin tuli myös myönteisiä vastauksia.

Aiemmissä tutkimuksissa huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin esitettiin kritiikkiä. Hujalan ym. (2006) tutkimuksessa vanhemmat kokivat vaikuttamismahdollisuutensa rajallisina, Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) selvityksen mukaan vanhemmat kaipasivat enemmän osallistumisen mahdollisuuksia ja Alilan ja Eskelisen (2014) raportin mukaan vanhempien mielestä heidän osallisuutensa ei toteutunut varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Aiempiin tutkimuksiin verrattuna tutkimuksen tuottama tieto toi kenties hieman erilaista näkökulmaa huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Tarkastelemissani aiemmissä tutkimuksissa tuli useassa esille huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien puutteet, kun taas omassa tutkimuksessani keskeisiksi nousivat toiveet. Opinnäytetyössäni keskityttiin selvittämään, mitä huoltajat haluaisivat ja nykyisen toiminnan arviointi jäi vähemmälle. Tämä saattoi vaikuttaa positiivisesti mitattaessa huoltajien halukkuutta osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa.

Kyselyn perusteella huoltajat osallistuvat mielellään erilaisiin yhteisiin tapahtumiin ja ovat kiinnostuneista erilaisista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvä vapaaehtoisuus on huoltajille tärkeää. Huoltajien vastauksissa kiteytyy mielestäni kaksi keskeistä asiaa. Ensinnäkin; huoltajat haluavat, että heillä on mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa ja toiseksi; huoltajat haluavat itse määrittellä, mihin ja miten he haluavat tarjotuista mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa. Huoltajien pääsääntöinen tyytyväisyys nykyisiin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin tulee myös huomioida tutkimuksen tuloksissa. Se, että ei koe tarpeelliseksi osallistua ja vaikuttaa, voi myös merkitä sitä, että koee nykyiset mahdollisuudet riittävinä.

Arki ja käytettävissä oleva aika asettavat haasteita huoltajien osallistumiselle ja vaikuttamiselle. Kuten Mykkänen ja Böök (2017, 79) toteavat, on lapsiper-

heiden arki usein melkoista tulemista ja menemistä, työelämän asettaen huoltajille omat velvollisuutensa ja paineensa. Suurin osa huoltajista oli omassa tutkimuksessaanikin sitä mieltä, että osallistumiseen ja vaikuttamiseen vaadittavaa aikaa on perheen, arjen ja työelämän vaatimusten lisäksi haastavaa järjestää.

Tarjotessa huoltajille osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, tulisi mielestäni huomioida se, ettei niiden tarkoitus ole lisätä perheiden muutenkin mahdollisesti hektistä arkea. Osallistumisesta ja vaikuttamisesta ei saisi myöskään tulla itseisarvoa tai huoltajuutta arvottavaa seikkaa. Kaikki yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä perustuu lapsen tarpeisiin, jolloin lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa (Mykkänen & Böök 2017, 85).

Huoltajien osallistumiselle ja vaikuttamiselle tulee varhaiskasvatuksen tarjota mahdollisuudet, huomioiden sekä varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön asettamat velvoitteet että huoltajien mielipiteet. Huoltajilla itsellään on kuitenkin viimekädessä oikeus ja valta itse määrittellä, mihin muuhun kuin oman lapsensa asioihin he haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Tätä huoltajien omaa päätöstä tulee myös varhaiskasvatuksessa kunnioittaa.

7.2 Toimenpide-ehdotukset toimeksiantajalle

Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluja käyttävien alle esiopetusikäisten lasten huoltajat ovat tähän tutkimukseen osallistuessaan kertoneet vapaaehtoisesti oman mielipiteensä siitä, mihin ja miten he haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Jotta tutkimukseen osallistuneiden huoltajien mielipiteet tulisivat huomioiduksi, olisi keskeistä, että tutkimuksen tulokset tavoittaisivat varhaiskasvatuksen johdon lisäksi kaikki varhaiskasvatuspalveluissa työskentelevät varhaiskasvattajat.

Jokaisella varhaiskasvatusyksiköllä ja perhepäivähoitajalla ja ryhmäperhepäivähoidolla on omat, kyseiselle yksikölle ominaiset toimintatavat huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistamiseen. Tutkimuksen tulosten perusteella jokainen varhaiskasvatusyksikkö voi omalta kohdaltaan miettiä, mitä mahdollisuuksia huoltajien mielipiteet tarjoavat toiminnan kehittämislle juuri

heidän yksikössään tai lapsiryhmässään. Jotkin asiat saattavat jo toimia hyvin, mutta jossain asiassa huoltajien mielipiteiden huomiointi saattaa antaa syyksien huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien lisäämiseen tai uudelleen kohdentamiseen.

Huoltajien vastauksista esille noussut tyytyväisyys tämän hetkisiin mahdollisuuksiin ja tapoihin osallistua ja vaikuttaa sekä heidän mielipiteensä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiensa riittävydestä kertoo siitä, että huoltajat pääsääntöisesti ovat tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kannattaa silti kehittää, sillä huoltajat ovat kuitenkin halukkaita ja valmiita osallistumaan ja vaikuttamaan erinäisiin seikkoihin varhaiskasvatuksessa. Huomiota kannattaa kiinnittää erityisesti toimintatapojen toimivuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen sekä siihen, että ne mahdollistavat toiminnan vaivattomuuden ja perustuvat vapaaehtoisuuteen.

Suullisesti tapahtuvan tiedonkulun merkitys on kiistaton ja nousee esille myös huoltajien vastauksista. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen vuorovaikutuksen merkityksen tiedostaminen, arvostaminen ja jatkuva ylläpitäminen mahdollistavat hyvän yhteistyön jatkossakin. Vuorovaikutustaitojen merkitys kannattaa muistaa ja niiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen panostaminen on aina hyödyllistä.

Tietotekniikan hyödyntäminen yhtenä huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen kanavana kannattaa ottaa huomioon, sillä se väistämättä on osa nykyäikää. Tietotekniikan kehityksessä on syytä pysyä mukana ja pyrkiä löytämään tietoteknisistä mahdollisuuksista niitä, jotka voisivat olla huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen kannalta toimivia. Tietotekniikkaa hyödyntävät sovellukset voivat olla nykyaikainen ratkaisu sekä tiedon kulkuun että osallistumisen ja vaikuttamisen kanavana. Ne vaativat kuitenkin erittäin tarkkaa harkintaa käytettävyytensä ja hyödynnettävyytensä sekä erityisesti tietoturvan kannalta. Euroopan yleistä tietosuojaa-asetusta (GDPR) on tullut määräys soveltaa 25.5.2018 alkaen ja sitä tulee soveltaa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla (Eduskunta 2018). Tietosuojaa-asetus määrää todennäköisesti senkin, mitä tietoteknisiä ratkaisuja varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää.

Huoltajien välisen yhteistoiminnan kehittämiseen kannattaa suhtautua avoimesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 33) todetaan huoltajien verkostoitumisen ja yhteisen toiminnan vahvistavan myös yhteisöllisyyttä ja tukevan henkilöstön työtä. Huoltajien välinen yhteistoiminta voi toimia varhaiskasvatuksessa voimavarana, joka kannattaa hyödyntää. Huoltajien välistä yhteistoimintaa mahdollistavia toimintamuotoja voi olla hyvä tarkastella varhaiskasvatuksessa kenties kriittisestikin. Esimerkiksi perinteinen, säännöllisesti kokoontuva vanhempainryhmä ei huoltajien puolelta saanut suurtakaan kannatusta, joten vaihtoehtoisten toimintatapojen tarjoamista kannattaisi ainakin kokeilla.

Huoltajien mahdollisuudet lasten oppimisympäristöjen rikastuttamiseen ja toimintakulttuurin kehittämiseen, samoin huoltajien asiantuntemuksen hyödyntäminen, on kirjattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2016). Huoltajien osaamisen hyödyntäminen voidaan mielestäni nähdä rikkautena sekä lapsille että henkilökunnalle. Huoltajien asiantuntijuuden ja osaamisen jakaminen voi tarjota ainutlaatuisia kokemuksia, tietoa ja taitoa. Tähän mahdollisuuteen tulisi mielestäni aktiivisesti tarttua ja pyrkiä luomaan sellaisia toimintatapoja, käytäntöjä ja kulttuuria, joka mahdollistaisi huoltajien osaamisen ja asiantuntemuksen hyödyntämisen osana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Tässä tutkimuksessa 41 % huoltajista vastasi kyllä tai mahdollisesti aihetta koskevaan kysymykseen (taulukko 11). Toiminnalle olisi siis mahdollisuuksia. Varhaiskasvatuksen tehtäväksi jää luoda sellaisia vapaaehtoisuuteen perustuvia toimintamalleja, joihin huoltajien olisi luontevaa osallistua.

Tällaisia mahdollisuuksia voisivat luoda esimerkiksi yleiset teemaviikot, joiden aihepiiriin kuuluvaa toimintaa suunnitellessa voisi huoltajien osaamista hyödyntää. Esimerkiksi vaikkapa eläintenviikon tai liikenneturvallisuusviikon toimintaa suunnitellessa voisi kysyä sähköpostitse, haluaisiko joku huoltajista jakaa osaamistaan. Tai haluaisiko joku luonnosta kiinnostunut huoltaja lähteä lapsiryhmän yhteiselle retkelle antamaan tunnustusapua? Vai olisiko joku leipomisesta kiinnostunut huoltaja halukas tulemaan lasten kanssa leipomaan? Osassa päiväkodeista ja lapsiryhmistä tällaiset toimintamallit ovat kenties jo käytössäkin. Toimintaa suunnitellessa kannattaa huoltajien ja mahdollisesti myös muidenkin lapselle läheisten ihmisten, kuten isovanhempien ja sisarussten, mahdolliset resurssit huomioida.

Monipuolisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien tarjoaminen antaa huoltajille vaihtoehtoja osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Se, minkälaisen osallistumisen ja vaikuttamisen kukin huoltaja kokee riittäväksi tai tarpeelliseksi, määrittyy kullakin huoltajalla omista lähtökohdista. Osallistumiseen ja vaikuttamiseen tarjottavat mahdollisuudet vaikuttivat huoltajien vastausten perusteella pääosin riittävältä. Kenties keskeistä on nimenomaan se, että osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia tarjotaan ja huoltajat itse määrittelevät, mihin näistä mahdollisuuksista heillä on tarvetta tai halua osallistua ja vaikuttaa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan sekä antoisa että haastava. Työhön ryhtyessäni halusin saada aikaan jotain sellaista, josta olisi todellista hyötyä sekä varhaiskasvatukselle että minulle itselleni. Aiheen valittuani jouduin hetken etsimään aiheeni merkitystä, sillä alkuinnostuksen jälkeen minun oli kohdattava se tosiasia, että aiheeni ei kenties ollut erityisen innovatiivinen eikä uutta luova. Aihe sopi kuitenkin varhaiskasvatuksen nykyiseen tilaan, oli työelämäkumppanin mielestä paikalliselle varhaiskasvatukselle sopiva sekä antoi minulle mahdollisuuden kehittää varhaiskasvatuksen osaamistani. Päätin siis, että teen opinnäytetyöni sydämellä, suhtaudun aiheeseeni vakavasti ja pidän aiheeni arvokkaana. Opinnäytetyöprosessini olikin näin ollen tutkimusmatka, joka veti minut imuunsa, kerta kaikkiaan.

Raportin kirjoittamisessa haasteellisinta oli saada teksti sellaiseen muotoon, että se vastaisi tieteelliselle kirjoittamiselle asetettuja säännönmukaisuuksia. Tapani kirjoittaa ja tuoda tekstin muodossa asioita julki on yleensä rönsyilevää ja kieliasultaan kuvainnollista, vaikka kieliopillisesti noudattaakin yleisiä sääntöjä. Kiitos työtäni ohjanneille henkilöille; sain valtavasti tukea ja neuvoja, joiden perusteella muokkasin ja muotoilin tekstiäni useaan otteeseen. Kenties se ei vieläkaan täytä kaikkea tieteelliselle kirjoittamiselle asetettuja tavoitteita, mutta ainakin voin sanoa todella yrittäneeni.

Aloittelevana tutkimuksen tekijänä kysymysten laadinta osoittautui yllättävän haastavaksi ja aiheutti ajoittain jopa luottamuksen puutetta omiin taitoihin. Tut-

kimusmetodiikkaan perehtyminen oli ainoa keino lisätä omaa ymmärrystä tutkimuksen tekemisestä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kyselylomakkeen kysymykset ovat keskeisellä sijalla tutkimuksen onnistumisen kannalta ja koska tämä seikka oli tiedossa tutkimusmenetelmää valitessa, käytin kysymysten laadintaan paljon aikaa. Tästä huolimatta kysymysten asettelussa paljastui epätäydellisyyksiä, sillä jotkut kysymykset saattoivat olla vaikeasti tulkittavia tai monitulkintaisia.

Esimerkiksi taulukossa 6 toiseksi alin mielipide johdattelee vastaajaa kenties myötäilemään mielipidettä. Lähes kaikki (96%) haluavat osallistua ja vaikuttaa sen verran kuin itse kokevat tarpeelliseksi. Vastauksena tämä ei yllätä, sillä harva ei halua osallistua siten, kun itse kokee tarpeelliseksi. Alin mielipide ”*saan tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi*”, on puolestaan hieman vaikeasti tulkittavissa, sillä mielipiteeseen sisältyy kaksi eri asiaa, osallistuminen ja vaikuttaminen. Mielipiteessä esiintyvä käsite *riittävästi* on myös monitulkintainen ja voi tarkoittaa eri ihmisillä eri asioita. Hirsjärvi ym. (2012, 202) kehittävät halutessaan päteviä tuloksia, kysymään vain yhtä asiaa kerrallaan ja pysyttämään kysymysten laadinnassa sanoissa, jotka merkitsevät kaikille vastaajille samaa. Kysymys oli tässä tapauksessa kuitenkin kokemuksesta, joten *riittävästi* oli kullekin juuri sitä, miten sen koki ja vastaajista 86 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että saa tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi.

Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluja käyttävien alle esikouluikäisten lasten huoltajille suunnatun sähköpostikyselyn vastausprosentti oli 26 %. Vastauksen perusteella saatu tieto antoi vastauksia tutkimusongelmaan niiden osalta, jotka kyselyyn vastasivat. Vastausprosentin alhaisuudesta johtuen noudatin tulosten yleistämisessä varovaisuutta. Saatujen tulosten perusteella voitiin kuitenkin tehdä päätelmiä ja kehittämissuhteita sekä verrata niitä aiempaan tutkimustietoon.

Tutkimuksen tuottama tieto ei ollut erityisen uutta eikä tutkimusaineistosta noussut esille mitään selvästi erottuvaa seikkaa, jota olisi voinut pitää tutkimuksen erityisenä löytönä. Tutkimuksella saatiin kuitenkin vastauksia tutkimusongelmaan, joten se vastasi sille asetettuun tavoitteeseen. Tutkimuksen

tuloksia voitiin osittain pitää melko odotettuina, mikä näin ollen vahvisti nykyistä tietoa. Tutkimus tuotti kuitenkin myös uutta tietoa, sillä esimerkiksi huoltajien halukkuudesta tarjota osaamistaan varhaiskasvatuksen käyttöön, en löytänyt aiempaa tutkimustietoa.

Varhaiskasvatuksen kyselyissä vastausprosentit ovat yleisesti ottaen olleet alhaisia, mutta pohdin silti myös kyselylomakkeen merkitystä vastausprosenttiin. Kyselylomake oli avattu lähettämättä 120 kertaa. On mahdollista, että osa avasi lomakkeen uudelleen ja lähetti sen, mutta todennäköisesti osa avasi, eikä lähettänyt. Miksi? Ehkä kysely oli liian pitkä. Kenties kysymykset olivat liian vaikeita tai epäselviä. Ehkä kysely hukkui sähköpostien tulvaan tai unohdettiin. Kyselystä annettu tieto oli mielestäni kuitenkin melko kattavaa, sisältäen infokirjeen, saatekirjeen sekä muistutusviestin. Olisiko vastausprosenttia voinut silti vielä kasvattaa esimerkiksi toisella muistutusviestillä?

Tutkimukseen sisältyvä kysely toteutettiin toukokuun loppupuoliskolla, mikä ajankohtana saattoi olla huono. Koska esiopetusikäisten lasten huoltajat oli rajattu kyselyn ulkopuolelle, on mahdollista, että esiopetukseen siirtyvien lasten huoltajat ovat voineet keväällä ajatella, etteivät kyselyn tulokset enää vaikuta heihin. Alkava kesäkausi saattoi myös vaikuttaa vastausinnostukseen, sillä osa perheistä saattoi olla jo suuntautunut alkavien kesälomien viettoon. Ajankohdasta huolimatta vastausprosenttiin on voinut vaikuttaa myös huoltajien käsitykset siitä, onko heidän vastauksillaan yleisesti ottaen todellista merkitystä. Tästä esimerkkinä erään huoltajan kommentti mielipiteiden kertomisesta: *”Olen kertonut ainakin kirjallisesti paperilla ja lomakkeilla sekä ideaseinälle lappusin. Mitä tiedoilla tehdään, en tiä.”* Avoin tiedottaminen kyselyiden perusteella tehdyistä toimenpiteistä voisi lisätä huoltajien tietoisuutta ja toiminnan läpinäkyvyyttä.

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Hirsjärvi ym. (2012, 23–24) toteavat tutkimuksen tekoon liittyvän useita huomiota otettavia eettisiä kysymyksiä. Heidän mukaansa hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen tutkimuksen teossa on eettisesti hyvän tutkimuksen edellytys. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää heidän mukaansa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, avoimuutta tulosten julkaisussa

sekä muiden saavutusten huomioimista ja kunnioittamista. He korostavat myös tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten huomioimista, joita edellytetään tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa.

Ihmisarvon ja ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen tulisi olla tutkimuksen lähtökohtana. Itsemääräämisoikeutta tutkimuksessa kunnioitetaan antamalla ihmisten itse päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Henkilöiden suostumusta hankittaessa on huomioitava tapa, jolla suostumus hankitaan. Lähtökohtana on, että henkilölle on selvitetty tutkimukseen liittyvät näkökohdat, hän ymmärtää annetun informaation, pystyy rationaaliseen arviointiin sekä antaa suostumuksensa vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi ym. 2012, 25.)

Opinnäytetyössäni tutkimuksen keskeinen informaatio pyrittiin tiiviisti ja ymmärrettävästi tuomaan julki huoltajille lähetetyssä infokirjeessä sekä kyselyn kutsukirjeessä. Suostumus tutkimukseen pyydettiin kyselylomakkeen etusivulla. Vastaamalla ”kyllä”, huoltajat antoivat luvan käyttää vastauksiaan kyselyn tarkoitukseen. Kyselyssä pääsi eteenpäin ainoastaan antamalla suostumuksensa. Toisaalta jälkeenpäin ajatellen kysymys olisi voinut olla vasta kyselyn lopussa, jolloin vastaajat olisivat voineet tehdä päätöksensä tutustuttuaan ensin kysymyksiin. Kyselyssä oli kuitenkin lopussa ”lähetä” painike, jolloin vastaajalla oli huolimatta suostumuksensa antamisesta vielä mahdollisuus olla lähettämättä kyselyä ja näin ollen olla halutessaan osallistumatta siihen.

Tutkimuksen teossa on Hirsjärven ym. (2012, 25–27) mukaan vältettävä kaikissa vaiheissa myös epärehellisyttä. Keskeistä on heidän mukaansa ottaa huomioon ainakin se, että toisten tekstejä ei lainata luvattomasti eli plagioida ja toisten tekstejä käytettäessä tulee lainaukset ja lähdemerkinnät merkitä asianmukaisesti. Olen pyrkinyt huolellisuuteen opinnäytetyöni raportoinnissa käyttämäni lähdemateriaalin käsittelyssä ja pyrkinyt asianmukaisiin lähdeviitteisiin ja lähdemerkintöihin. Lähdemateriaalin valinnassa olen pyrkinyt tarkoituksenmukaisuuteen ja lähteiden luotettavuuden arviointiin. Lähdemateriaalin hankinnassa olen käyttänyt apuna oppilaitoksen tietokantoja, kirjastoa sekä internetiä ja hyödyntänyt oppilaitoksen tarjoamaa tiedonhankinnan ohjausta. Tiedonhankinnassa olen käyttänyt apuna opinnäytetyöni keskeisiä käsitteitä ja aiheita sivuavia hakusanoja. Tiedonhankinnan haasteina ovat olleet etenkin

tiedonhaussa tietokantoja käyttäessä oman menetelmäosaamisen puutteet, aineiston laajuus sekä oikeiden hakusanojen asianmukainen käyttö.

Kyselylomakkeen avulla saatua tietoa käytetään siihen tarkoitukseen, johon se on kerätty, johon tutkimuslupa on haettu ja myönnetty ja johon suostumus on tutkimukseen kutsutuilta pyydetty ja saatu. Tutkimustulokset jäävät toimeksiantajan käyttöön hyödynnettäväksi palvelujen kehittämisessä sekä raportoidaan opinnäytetyöhöni, joka valmistuttuaan tallennetaan valtakunnalliseen Theseus-tietokantaan, josta se on julkisesti luettavissa. Tutkimustulosten käsittelyssä, tallentamisessa ja säilyttämisessä olen pyrkinyt huolellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen.

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä. Vaikka virheiden syntymistä pyritäänkin tutkimuksessa välttämään, voivat tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys siitä huolimatta vaihdella. (Hirsjärvi ym. 2012, 231.) Cohen ym. (2007, 133) kertovat luotettavuuden ja pätevyyden tyyppisiä olevan monenlaisia ja toteavat, ettei tutkimuksen pätevyydelle ja luotettavuudelle olevia uhkia voida koskaan pyyhkiä pois täydellisesti. Kanasen (2015, 338) mukaan tutkimuksen luotettavuus eli tutkimuksen laatu varmistetaan tarkastelemalla tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Hänen mukaansa luotettavuustarkastelun avulla osa virheistä pyritään poistamaan, sillä tutkimusprosessi on altis niin tietoisille kuin tiedostamattomillekin virheille, jotka voivat johtua niin tutkijasta kuin tutkittavista tai aineistosta.

Erikssonia ja Kovalaista (2008) mukaillen Kananen (2015, 343) esittelee luotettavuutta tarkasteltavan tieteellisessä työssä käsitteiden validiteetti ja reliabiliteetti avulla. Validius eli pätevyys tarkoittaa sitä, että mittari tai tutkimusmenetelmä mittaa sitä, mitä sillä on tarkoituskin mitata (Hirsjärvi ym. 2012, 231). Reliabiliteetin Kananen (2015, 343) kertoo Silvermania (1997) mukaillen tarkoittavan tutkimustulosten pysyvyyttä eli sitä, että toistettaessa tutkimus, tulokset ovat samat. Hirsjärven ym. (2012, 231) mukaan tutkimuksen luotettavuuden arviointiin on olemassa erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja ja heidän mukaansa tutkimuksen validiutta voidaan tarkentaa esimerkiksi käyttämällä tutkimuksessa useita eri menetelmiä eli triangulaatiota.

Silvermania (1997) mukailen Kananen (2015, 343) toteaa tutkimuksen validiteetilla tarkoitettavan sitä, että tutkimuksessa tutkitaan oikeita asioita. Keskeistä tutkimukseni validiteetissa oli se, että kohderyhmälle suunnatut kysymykset olisivat sellaisia, että ne antaisivat vastauksen tutkimuskysymyksiin. Kyselylomakkeen kysymysten avulla saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin ja pystyttiin ratkaisemaan tutkimusongelmaa ainakin osittain. Kyselylomakkeen kysymyksissä ilmeni kuitenkin tiettyjä puutteita, jotka osaltaan vaikuttivat siihen, että kaikkien kysymysten vastauksia ei välttämättä voida pitää tieteellisesti luotettavina, johtuen esimerkiksi kysymyksen monitulkintaisuudesta tai johdattelevuudesta.

Tarkastellessani opinnäytetyöhöni liittyvän tutkimuksen validiteettia, kiinnittyi huomio myös tutkimustulosten yleistettävyyteen eli ulkoiseen validiteettiin. Kananen (2015, 347) mukaan ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan sitä, miten hyvin tutkimustulokset ovat paikkansa pitäviä sekä käytännössä että populaatiossa. Tutkimukseni oli kokonaistutkimus, jossa kaikki kohderyhmään kuuluvat kutsuttiin tutkimukseen. Tutkimukseen osallistui kuitenkin vain 26 % kutsuista, joka heikensi tutkimuksen ulkoista validiteettia. Päätelmiä voi tehdä vain saaduista vastauksista, eikä niitä välttämättä voi yleistää koskemaan koko kohderyhmää. Tutkimuksen validiteettia voidaan tarkastella myös muilla keinoin. Kananen (2015, 349) mainitseman kriteerivaliditeetin avulla muiden tutkimuksia voidaan käyttää omien tutkimustulosten tukena ja löytää esimerkiksi tutkimuksista samanlaisia tuloksia. Tutkimukseni tuloksissa löytyi yhteneväisyyksiä aiempiin tutkimuksiin, joten tämän voidaan katsoa lisäävän osaltaan tutkimukseni validiteettia.

Tutkimuksen reliabiliteettia eli pysyvyyttä voidaan arvioida, mutta ei luotettavasti laskea muutoin kuin tekemällä uusintamittauksen, joka sekään ei välttämättä takaa reliabiliteettia (Kananen 2015, 349). Opinnäytetyössäni tutkimuksen reliabiliteettia on vaikea arvioida, eikä se selviäisi todennäköisesti uusintamittauksellakaan, sillä vaikka kysely suunnattaisiin kohderyhmälle uudestaan, siihen pitäisi vastata samojen henkilöiden, kuin aiempaankin kyselyyn.

8.2 Uusia tutkimus- ja kehittämisideoita

Tässä tutkimuksessa kartoitettiin huoltajien mielipiteitä osallistumiseensa ja vaikuttamiseensa varhaiskasvatuksessa. Huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin vaikuttaa oman halukkuuden lisäksi keskeisesti myös se, mihin kaikkeen heille tarjotaan mahdollisuus osallistua. Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö määrittelee huoltajille tarjottavat osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, mutta mielenkiintoista olisi selvittää, mihin kaikkeen heille todellisuudessa tarjotaan osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Tähän kysymykseen vastauksia voisi kysyä sekä huoltajilta että varhaiskasvatuksen henkilökunnalta.

Tietotekniikka kehittyä jatkuvasti, tuoden esimerkiksi uusia ja erilaisia sovelluksia asiakkaiden käyttöön. Huoltajat arvostavat osallistumisen ja vaikuttamisen vaivattomuutta ja osan mielestä tietotekniset ratkaisut voisivat lisätä huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tässä olisi kenties jollekin sovelluksia suunnittelevalle ammattilaiselle tai opiskelijalle mahdollisuus kehittää sellainen tietoturvasäännökset huomioiva sovellus, jonka avulla huoltajien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voisi lisätä. Sovelluksen käyttäjät voisi ottaa mukaan sovelluksen ideointi- ja suunnitteluvaiheeseen, jolloin käyttäjät pääsisivät vaikuttamaan itse tuotteeseen.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M. Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70–90.

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Vanhempien kuuleminen varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessissa. Teoksessa Alasuutari, M. & Karila, K, Alila, K. & Eskelinen, M. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75257/tr13.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 24.7.2018].

Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M. & Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmisteleavan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 25.7.2018].

Alila, K. & Kronqvist, E-L. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. Helsinki: Yliopistopaino.

Cohen, L., Lawrence, M. & Morrison, K. 2007. Research methods in education. Sixth edition. London and New York: Routledge. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://isimblogblog.files.wordpress.com/2016/05/rme-edu-helpline-blogspot-com.pdf> [viitattu 3.8.2018].

Early Childhood Education and Care Policy in Finland. 2000. Background report prepared for the OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care Policy. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.oecd.org/finland/2476019.pdf> [viitattu 27.6.2018].

Eduskunta. 2018. EU:n yleisen tietoturva-asetuksen (GDPR) täytäntöönpano – Uusi tietosuojalaki. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.6.2018. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/EUn-tietosuojauudistus/Sivut/EUn-yleinen-tietosuoja-asetus.aspx [viitattu 10.9.2018].

Eerola-Pennanen, P., Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2017. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 21-35.

Finto. s.a. Osallistuminen. KEKO - Kestävän kehityksen kasvatuksen ontologia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://finto.fi/keko/fi/page/p107> [viitattu 27.6.2018].

Finto. s.a. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen. KEKO - Kestävän kehityksen kasvatuksen ontologia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://finto.fi/keko/fi/page/p133> [viitattu 27.6.2018].

Heinola. 2018. Heinolan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.heinola.fi/> [viitattu 20.6.2018].

Heinolan varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Heinolan kaupunki. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.heinola.fi/library/fi-les/593a8aa9566ff8ea07001ff9/Heinolan_varhaiskasvatussuunnitelma_2017.pdf [viitattu 3.6.2018].

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helenius, A. & Lummelehti, L. 2018. Varhaiskasvatus. Perusteita. Helsinki: BoD - Books on Demand.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2012. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 83–90.

Hujala, E., Junkkari, P. & Mattila, S. 2006. Päivähoidon toimivuuden arviointia. Varhaiskasvatus tänään. Suomen varhaiskasvatus ry:n verkkolehti. Syyskuu 2006 (s.1–11). Päivitetty 28.9.2006. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2006-1-Hujala.pdf> [viitattu 30.8.2018].

Hännikäinen, M. & Rasku-Puttonen, H. 2006. Johdanto: Päiväkoti ja koulu vuorovaikutuksellisinä yhteisinä. Teoksessa Karila, K, Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere, Vastapaino, 11-16.

Häyrynen, V. 2018. Va. Päiväkodin johtaja. Sähköpostiviesti 2.1.2018. Heinolan kaupunki.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.6.2018].

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes - Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 99–118.

Kinos, J. & Palonen, T. 2012. Varhaiskasvatuksen lähihistoria. Teoksessa Kettunen, P. & Simola, H. (toim.) Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 229–248.

Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2017. Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 9–18.

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22/2008. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1> [viitattu 23.7.2018].

Kuivakangas, J. 2002. Kuuluuko ääni, löytyykö keinot? Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 30–50.

Laakkonen, K. 2010. "Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä." Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykyäänä. Tampereen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81440/gradu04193.pdf?sequence=1> [viitattu 17.7.2018].

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Lankinen, T. 2016. Lapsen ehdoilla, vanhemmat enemmän mukana. Tampereen yliopisto. Verkkojulkaisu. Päivitetty 30.5.2016. Saatavissa: <http://aikalainen.uta.fi/2016/05/30/lapsen-ehdoilla-vanhemmat-enemman-mukana/> [viitattu 12.7.2018].

Lujala, E. 2007. Lastentarhatyö, kansanopetuksen osa ja kotikasvatuksen tuki - toiminnan päämäärät ja toteutuminen Pohjois-Suomessa 1800-luvun lopulta

vuoteen 1938. Oulun yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514284892.pdf> [viitattu 13.6.2018].

Mykkänen, J. & Böök, M L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 75-86.

Nummenmaa, A R. 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere, Vastapaino, 19–33.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. s.a. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/varhaiskasvatuslait> [viitattu 12.9.2018].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Uusi varhaiskasvatuslaki hyväksytty eduskunnassa. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.6.2018. Saatavissa: https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uusi-varhaiskasvatuslaki-hyvakskyty-eduskunnassa [viitattu 5.7.2018].

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–226.

Puroila, A-M. & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160405/78_Loppuraportti%20VakaVai%20051217docx.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 6.9.2018].

Rautamies, E., Laakso, M-L. & Poikonen, P-L. 2014. Haastavasti käyttäytyvä lapsi – kodin ja päivähoiton kasvatusyhteistyö koetuksella. Teoksessa Aro, T. & Laakso, M-L. (toim.) Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesääätelytaitojen kehitys ja tukeminen. 3. painos. Niilo Mäki Instituutti, 192-215.

Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito. Tampereen yliopisto.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 17–47.

Salminen, P. 2018a. Va. varhaiskasvatusjohtaja. Sähköpostiviesti. 8.3.2018. Heinolan kaupunki.

Salminen, P. 2018b. Va. varhaiskasvatusjohtaja. Sähköpostiviesti. 18.5.2018. Heinolan kaupunki.

Salminen, P. 2018c. Va. varhaiskasvatusjohtaja. Suullinen tieto. Heinolan kaupunki.

Sihvo, S., Isola, A-M., Kivipelto, M., Linnanmäki, E., Lyytikäinen, M. & Sainio, S. 2018. Asiakkaiden osallistumisen toimintamalli. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita, 16/2018. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160828/STM_r1618_Asiakkaiden%20osallistumisen%20toimintamalli.pdf?sequence=4&isAllowed=y [viitattu 1.8.2018].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Osallisuus. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.4.2017. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 25.7.2018].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Vanhemmuuden roolit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopakettit/monimuotoiset-perheet/uusperhe/vanhemmuuden-roolit> [viitattu 17.7.2018].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Asiakas- ja asukasosallisuus. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.3.2018. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/asiakas-ja-asukasosallisuus> [viitattu 25.7.2018].

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino Oy, 36–55.

Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 92–116.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 2.6.2018].

Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?”. Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpapereita 2011:2. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf [viitattu 23.7.2018].

Webropol. 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://webropol.fi/> [viitattu 9.8.2018].

Väestöliitto. 2018. Holhooja - huoltaja. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakietieto/holhooja-huoltaja/ [viitattu 17.7.2018].

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista. 1989. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf [viitattu 29.8.2018].

Heinolan kaupunki Varhaiskasvatus	Viranhaltijapäätös Muu yleispäätös	1/2
Varhaiskasvatusjohtaja	25.4.2018	3 §

Dnro	2321/07.01.04/2018
Asia	Tutkimuslupa / Lasten huoltajien osallistuminen ja vaikuttaminen varhaiskasvatuksessa
Perustelut	Tatja Walldén on hakenut tutkimuslupaa sosionomiopintoihinsa (AMK) liittyvää opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lasten huoltajien osallistumista ja vaikuttamista Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa. Opinnäytetyöhön liittyvä kysely on tarkoitus tehdä sähköisellä kyselylomakkeella kaikille lasten huoltajille toukokuun aikana.
Toimivalta	Hyvinvointitoimialan toimintaohje 3.13
Päätös	Myönnän Tatja Walldénille tutkimusluvan koskien lasten huoltajien osallistumista ja vaikuttamista Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluissa. Salminen Päivi va. Varhaiskasvatusjohtaja <i>Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.</i>
Tiedoksi	Tatja Walldén päiväkodin johtajat
Oikaisuvaatimusoikeus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.
Tiedoksi asianosaiselle	Annettu postin kuljetettavaksi / lähetetty sähköpostilla 25.4.2018
Oikaisuvaatimusviranomainen	Heinolan kaupunki, hyvinvointilautakunta, Rauhankatu 3, 18100 Heinola
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua siitä, kun päätös on julkaistu yleisessä tietoverkossa.

Heinolan kaupunki
Varhaiskasvatus

Viranhaltijapäätös
Muu yleispäätös

2/2

Varhaiskasvatusjohtaja

25.4.2018**3 §**

Oikaisuvaatimuksen
sisältö ja toimittaminen

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Päätöksen nähtäväksi
asettaminen

Tämä päätös on julkaistu tietoverkossa 27.4.2018
www.heinola.fi / kaupunki ja päätöksenteko / esityslistat ja pöytäkirjat/ viranhaltijapäätökset

Arvoisat huoltajat!

Varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön mukaan myös teille, arvoisat huoltajat, tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen arkeen. Mutta mitä mieltä te itse olette asiasta? Miten ja mihin te huoltajina haluaisitte osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa? Mikä on mielestänne riittävää osallistumista ja vaikuttamista ja mitä pitäisi kenties kehittää?

Selvitän huoltajien näkemyksiä aiheesta lyhyen sähköpostiin tulevan kyselyn avulla toukokuun 2018 aikana. Kysely on osa opinnäytetyöhöni sisältyvää tutkimusta. Sen tarkoituksena on palvella Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalveluja tuottamalla tietoa huoltajien näkemyksistä. Teidän mielipiteenne ja näkemyksenne aiheesta on tärkeä, sillä niiden avulla huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyviä näkökulmia voidaan huomioida ja hyödyntää toiminnan kehittämässä. Vastaamalla tulevaan kyselyyn, autat tekemään huoltajien näkökulmaa näkyvämmäksi.

Ystävällisin terveisin

Tatja Walldén

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Mikkelin kampus

Puh. xxx xxx xxxx

Opinnäytetyötä ohjaava opettaja

Mauno Saksio

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Mikkelin kampus

Puh. xxx xxx xxxx

KUTSU TUTKIMUKSEEN

Kutsun sinut osallistumaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää, mihin ja miten Heinolan kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa olevien lasten huoltajat haluavat varhaiskasvatuksessa osallistua ja vaikuttaa. Kutsu tutkimukseen lähetetään kaikille alle esiopetusikäisten lasten huoltajille, joiden sähköpostiosoite on päivähoidon tiedossa.

Opinnäytetyönäni toteutettavan tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa huoltajien osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvistä näkökulmista. Tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen kehittämisessä. Tutkimustulokset jäävät Heinolan kaupungin varhaiskasvatuksen käyttöön sekä raportoidaan opinnäytetyöhöni, joka julkaistaan valmistuttuaan valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa. Lyhyt kooste keskeisistä tutkimustuloksista julkaistaan huoltajille kyselyn päätyttyä.

Tutkimukseen osallistutaan vastaamalla oheisen linkin kautta avautuvaan kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10-15 minuuttia. Kyselyyn vastataan nimettömästi. Vastaajia ei pystytä yhdistämään annettuihin vastauksiin, eivätkä vastaajien yhteystiedot välity tutkimuksen teki-
jälle. Kysely on avoinna **21.5.2018** asti.

Vastaamaan pääset tästä

Vastaamalla kyselyyn autat tuomaan huoltajien näkökulmaa esille ja parannat Heinolan kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen mahdollisuuksia huomioida huoltajien mielipiteitä ja kehittää toimintaansa!

Kiitollisena vastauksianne odottaen

Tatja Walldén

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin kampus, Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkel.

Puh. xxx xxx xxxx

Opinnäytetyötä ohjaava opettaja

Mauno Saksio

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin kampus, Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkel.

Puh. xxx xxx xxxx

Työelämän edustaja

Va. varhaiskasvatusjohtaja Päivi Salminen

Heinolan kaupunki, Rauhankatu 3, 18100 Heinola.

Puh. xxx xxx xxxx

Kysely huoltajille

Varhaiskasvatusta ohjaavan lainsäädännön mukaan myös huoltajille tulee tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatukseen. Kyselyn tarkoituksena on selvittää, mihin ja miten Heinolan kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa olevien lasten huoltajat haluavat osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa.

1. Vastaamalla kyselyyn annan luvan käyttää vastauksiani kyselyn tarkoitukseen. *

- Kyllä

2. Kyselyyn vastasi *

- äiti
 isä
 muu huoltaja
 vanhemmat/huoltajat yhdessä

3. Mihin ikäryhmään kuulut? *

Jos vastaatte yhdessä ja kuulutte eri ikäryhmiin, valitkaa jomman kumman ikäryhmä.

- 24 v ja alle
 25-29 v
 30-34 v
 35-39 v
 40 v ja yli

4. Lapsen/huollettavan hoitopaikka *

- päiväkot
 perhepäivähoito/ryhmäperhepäivähoito

5. Minkä verran haluaisit vaikuttaa seuraaviin asioihin lapsesi/huollettavasi päivähoitopaikassa? Valitse mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. *

	paljon	jonkin verran	vähän	en lainkaan	en osaa sanoa
Materiaalihankintoihin (lelut, pelit, kirjat, välineet jne.).	☐	☐	☐	☐	☐
Retkikohteisiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisten tapahtumien viettotapaan (juhlat, vanhempainillat, tapahtumat jne.).	☐	☐	☐	☐	☐
Päivähoitopaikan tilojen käyttöön.	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristön turvallisuuteen (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö).	☐	☐	☐	☐	☐
Päivähoitopaikkaa koskevaan yleiseen päätöksentekoon.	☐	☐	☐	☐	☐

6. Valitse vaihtoehto, joka parhaiten vastaa mielipidettäsi alla oleviin väittämiin. *

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Haluan osallistua päivähoitossa järjestettäviin yhteisiin tapahtumiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan lähteä mukaan lapsiryhmän yhteisille retkille.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan osallistua lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun yhdessä henkilökunnan kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on toimivia mahdollisuuksia kertoa mielipiteeni/antaa palautetta päivähoitolle.	☐	☐	☐	☐	☐
Olen kiinnostunut huoltajien välisestä yhteistoiminnasta (esim. vanhempainryhmät).	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan osallistua ja vaikuttaa sen verran, kuin itse koen tarpeelliseksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Saan tällä hetkellä osallistua ja vaikuttaa riittävästi.	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kuinka toimivina pidät seuraavia tapoja kertoa mielipiteesi/antaa palautetta päivähoitolle? Valitse mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. *

	erittäin toimiva	melko toimiva	vähemmän toimiva	ei lainkaan toimiva	en osaa sanoa
Suullisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisesti sähköpostilla.	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstiviestillä.	☐	☐	☐	☐	☐
Nimettömästi esim. palautelaatikkoon.	☐	☐	☐	☐	☐
Erillisen tietotekniikkaa hyödyntävän sovelluksen avulla.	☐	☐	☐	☐	☐

8. Millä muilla keinoin haluaisit kertoa mielipiteesi tai miten ehdotat, että se selvitetään?

9. Miten tärkeinä pidät seuraavia tapoja saada tietoa lapsesi/huollettavasi lapsiryhmän toiminnasta? Valitse mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. *

	erittäin tärkeää	melko tärkeää	vähemmän tärkeää	ei lainkaan tärkeää	en osaa sanoa
Suullisesti kerrottu tieto.	☐	☐	☐	☐	☐
Dokumentit päivähoiton seinillä (kuvat, kirjoitukset jne.)	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävät kanavat, kuten kuten suljettu ryhmä sosiaalisessa mediassa (Facebook, WhatsApp tms.).	☐	☐	☐	☐	☐
Sähköpostikirje.	☐	☐	☐	☐	☐
Päivähoidon blogi.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Millä muilla keinoin olisi mielestäsi toimiva tapa saada tietoa lapsiryhmän toiminnasta?

11. Mihin seuraavista huoltajien välisistä toimintatavoista haluaisit osallistua? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Perinteinen, säännöllisesti kokoontuva ryhmä (vanhempainyhdistys, vanhempainryhmä).
- Tarvittaessa kokoon kutsuttava ryhmä.
- Sähköpostin välityksellä toimiva ryhmä.
- Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä ryhmä (esim. suljettu Facebook tai WhatsApp - ryhmä) huoltajille.
- En osaa sanoa.
- Joku muu, mikä?

12. Haluaisitko tarjota osaamistasi, harrastustasi, mielenkiinnon kohdettasi tai taitoasi päivähoiton käyttöön (esim. kertomalla työstäsi, kulttuuristasi tai harrastuksestasi, näyttämällä tai opettamalla taitoasi tms.)? *

- Kyllä
- En
- Mahdollisesti
- En osaa sanoa

13. Mitä osaamistasi, taitoasi, mielenkiinnon kohdettasi tms. sinä haluaisit tai voisit tuoda päivähoiton arkeen?

14. Useat seikat saattavat vaikuttaa mahdollisuuksiisi osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa. Valitse, mitä mieltä sinä olet alla olevista väittämistä. *

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Mielipiteeni ja kehittämis ehdotukseni huomioidaan päivähoitossa.	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkät välimatkat/haasteelliset kulkuyhteydet heikentävät fyysisen osallistumiseni mahdollisuuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto- ja viestintäteknologian monipuolisempi käyttö lisääisi mahdollisuuksiani osallistua ja vaikuttaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistumiseen ja vaikuttamiseen vaadittavaa aikaa on haasteellista järjestää perheen, arjen ja työelämän vaatimusten lisäksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päivähoitossa.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Millä tavoin huoltajien osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia päivähoitossa voitaisiin mielestäsi lisätä?

16. Jos mieleesi tulee vielä jotakin, mihin tai miten haluaisit lapsesi/huollettavasi päivähoitossa osallistua ja/tai vaikuttaa, voit kertoa siitä vapaamuotoisesti tässä.

Keskeytä

Arvoisat huoltajat!

Huoltajien näkökulmaa osallistumiseen ja vaikuttamiseen varhaiskasvatuksessa selvittävä kysely on päättynyt. Lämmin kiitos kaikille kyselyyn vastanneille! Kysely lähetettiin kaikille Heinolan kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa olevien alle esikouluikäisten lasten huoltajille, joiden sähköpostiosoitteet olivat päivähoidon tiedossa. Asiakasperheitä kyselyn julkaisemisen hetkellä oli 385. Vastauksia kyselyyn tuli määräaikaan mennessä tasan 100. Tähän lukuun verraten kyselyn vastausprosentti oli 26%.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että enemmistö vastanneista huoltajista haluaa vaikuttaa ympäristön turvallisuuteen, osallistua päivähoidossa järjestettäviin tapahtumiin ja pitää suullisesti tapahtuvan tiedon välitystä toimivana ja tärkeänä. Enemmistö kokee myös mielipiteensä otettavan huomioon ja niiden kertomiseen olevan toimivia mahdollisuuksia sekä kokee tällä hetkellä saavansa osallistua ja vaikuttaa riittävästi. Vastausten perusteella huoltajilla on vähemmän tarvetta osallistua ja vaikuttaa materiaalihankintoihin, päivähoitopaikan tilojen käyttöön ja lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun yhdessä henkilökunnan kanssa.

Vajaa puolet vastaajista on kiinnostunut huoltajien välisestä yhteistoiminnasta ja eniten kannatusta toimintatavoista saivat tarvittaessa kokoon kutsuttava ryhmä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävä ryhmä. Yli kolmasosa huoltajista olisi mahdollisesti valmis tarjoamaan osaamistaan, harrastustaan, mielenkiinnon kohdettaan tai taitoaan päivähoidon käyttöön. Yli puolet vastaajista on sitä mieltä, että mahdollisuuksia osallistumiseen ja vaikuttamiseen tarjotaan päivähoidossa. Tieto- ja viestintäteknologian monipuolisempi käyttö lisäisi lähes puolen vastaajista mielestä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Osallistumiseen ja vaikuttamiseen vaadittavaa aikaa on suurimman osan mielestä haasteellista järjestää perheen, arjen ja työelämän vaatimusten lisäksi.

Kyselyn tulokset siirtyvät Heinolan varhaiskasvatuspalvelujen käyttöön ja toiminnan kehittämisen tueksi. Kyselyn tarkemmat tulokset raportoidaan opinnäytetyöhöni, joka on valmistuttuaan luettavissa valtakunnallisessa Theseus-tietokannassa.

Hyvää kesää, nauttikaa ja rentoutukaa 😊!

Ystävällisin terveisin

Tatja Walldén

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin kampus, Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkel.

Puh. xxx xxx xxxx

Opinnäytetyötä ohjaava opettaja

Mauno Saksio

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkelin kampus, Patteristonkatu 3 D, 50100 Mikkel.

Puh. xxx xxx xxxx

Työelämän edustaja

Va. varhaiskasvatusjohtaja Päivi Salminen

Heinolan kaupunki, Rauhankatu 3, 18100 Heinola.

Puh. xxx xxx xxxx

